

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

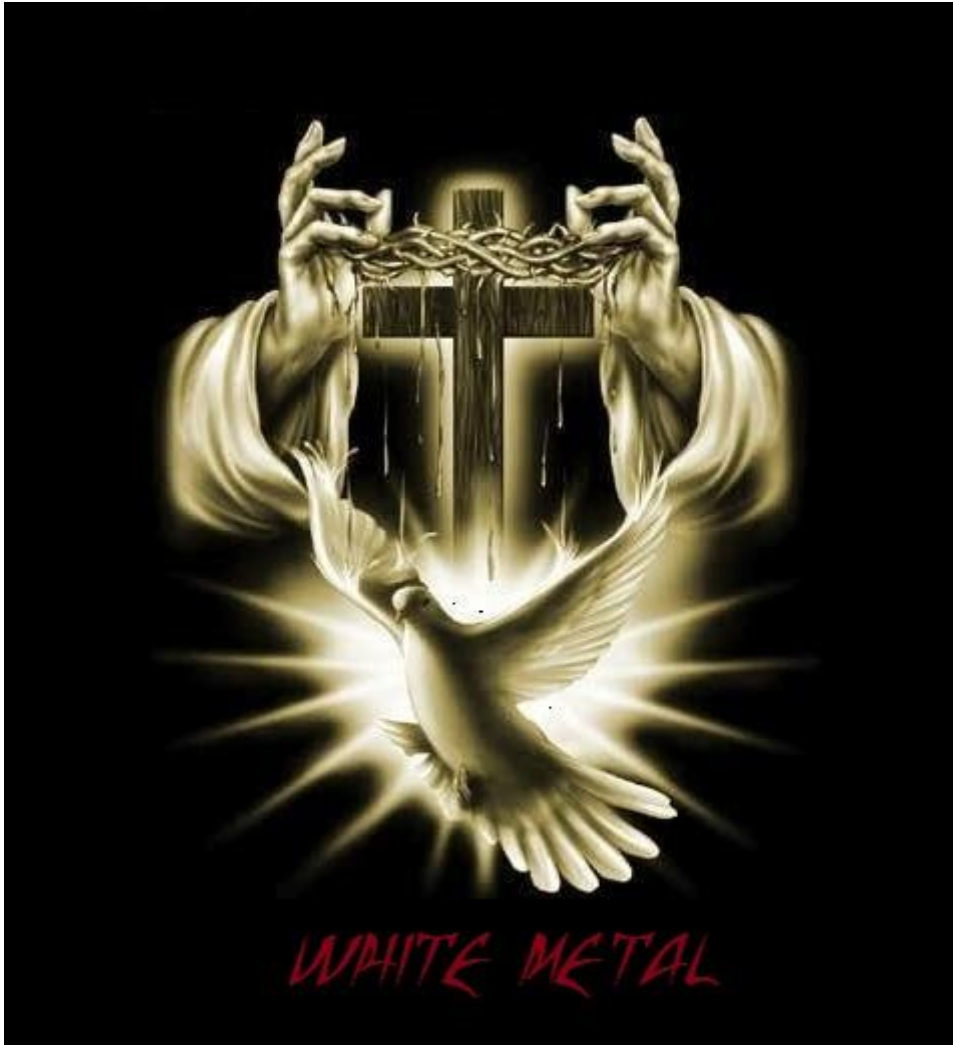
Bakalářská práce

Vztah Křesťanství a Metalu
Relationship between Christianity &
Metal music

Filip Boháč

Katedra religionistiky
Vedoucí práce doc. Pavel Hošek, Th.D
Studijní program Evangelická teologie

Praha 2014

¹ Převzato z :
http://2.bp.blogspot.com/_zYR50LrrDcl/TK0RJbV1xsI/AAAAAAAAAtA/cXVCic4UX9M/s1600/White+Metal.jpg

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem: Vztah křesťanství a metalu napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Říčanech 28.4.2014

Filip Boháč

Bibliografická citace

Vztah křesťanství a Metalu : Relationship between christianity & metal Music :
Bakalářská práce / Filip Boháč ; vedoucí práce: doc. Pavel Hošek, Th.D.
Praha, 2014. 65s.

Anotace

Záměrem mé práce je rozšířit poznatky doposud nepříliš probádaných kulturně-religiosních vztahů mezi křesťanstvím a subkulturou metalové hudby. Vztah křesťanství a metalu jako téma ve společenské diskuzi působí často jako něco, co je na první pohled nesmyslné, ba přímo nemyslitelné. Nicméně metalová hudba už od samého vzniku nějakým způsobem na křesťanství reagovala a podobně i křesťanství na ni. Už od počátku byl tedy na této rovině přítomen nějaký vztah, který je jistě zajímavé sledovat. Místy došlo k velmi ostrému násilnému vyhocení a jindy zase oboje dokáží koexistovat vedle sebe, ba i pospolu. Zprvu se pokusím ve stručnosti nastínit co je přesně míněno pod pojmem metal, kde se vzal a jak vznikal. Dále se chci věnovat nastínění problematiky vztahu, religiozité metalové hudby, jistému procesu denominalizace metalu a představení textů které se týkají tématu, případně uplatnění hudby při křesťanských shromážděních. Uvedu také některé představitele křesťanského metalu tzv. white metalu, dále satanistického blackmetal, a jejich postavení na světové hudební scéně. Budu se tedy soustředit na postupné sledování jednotlivých rovin tohoto vztahu, částečně historicky a s přihledem k aktuální situaci.

Klíčová slova

Heavy metal, white metal, křesťanský metal, náboženství v metalu, satanismus v black metalu.

Summary

The purpose of my thesis is to extend the knowledge about an obscure cultural-religious relationship between Christianity and subculture of Metal music. The relationship between Christianity and Metal does not really come to mind as a topic for social discussion; rather it might appear as pointless or even unthinkable. Nevertheless, Metal music was responding to Christianity right from its origin and likewise Christianity was responding to Metal. Thus there was a specific relationship present from the beginning, which is surely worth to be tracking down. At times there were very acute violent escalations, and at other times they both were able to coexist next to each other or even together. At first, I will try to outline what the concept of Metal means, where it came from and how it came into an existence. Next I want to explore certain issues of this relationship, such as the religiosity of Metal music, „denominalisation” of Metal, survey of other works related to this topic and even the possible employment of music within Christian worship services. I will also address certain representatives of Christian Metal, so-called white Metal, satanistic blackmetal and their position/status on the world music scene. Thus, my focus is monitoring various layers of this relationship, partly from a historical viewpoint, and partly regarding its current situation.

Keywords

Heavy metal, white metal, christian metal, jesus music, black metal.

Poděkování

Předně děkuji doc. Pavlu Hoškovi, Th.D, za to, že téma mé práce hned neshodil ze stolu a dovolil mi pokračovat a rozvíjet toto drobně nestandardní bádání. Dále chci vyjádřit dík všem, kteří mě při psaní podporovali, i těm kteří mě od toho zrazovali a poskytli tak zajímavé kritické otázky, a konečně i těm, díky jejichž nepřítomnosti jsem se mohl lépe soustředit. Nejmenovaní metalisti se kterými jsem měl tu čest otevřít religiózní dialog také výrazně přispěli k lepšímu pochopení celé problematiky.

Obsah

Úvod.....	8
1. Vyjasnění základních pojmů.....	9
1.1. Vznik Metalu.....	9
1.2. Vymezení metalu po hudební stránce	11
1.3. Black metal & White metal.....	12
2. Religiózní motivy metalové hudby	14
2.1. Počátky a kořeny.....	14
2.2. Od rock 'n' rollu k metalu.....	16
2.3. Rozmanitá religiozita metalové hudby	18
3. Formování metalu ve vztahu ke společnosti.....	23
3.1. Vzdor, odmítnutí, anarchie.....	23
3.2. Proces denominalizace metalu.	33
4. Vztah křesťanství a Metalu.....	39
4.1. Křesťanský metal: počátky	39
4.2. Jev semi-křesťanského metalu.	41
4.3. Vyjádření křesťanské zvěsti v Metalu.....	43
4.4. Křesťanský metal & Misie.....	50
Shrnutí.....	53
Seznam literatury a dalších pramenů.	57
Film a video	59
Internetové zdroje	60
Hudební nosiče.....	62
Přílohy.....	63

Úvod

Metalová subkultura se často právem i neprávem setkává ve společnosti s apriorní nálepkou něčeho, s čím není dobré si zahrávat, co je brutální a nebezpečné - bohužel se tak až příliš často vytrácí i snaha o dialog a porozumění. Nakonec však i sami příslušníci frakce metalového světa při konfrontaci s touto předpojatou nevolí, mohou jednat vyprovokovaně, a mnohdy tak potvrzují onen podivný předsudek, který je vůči nim vznesen.

Ikdyž by to tak mohlo znít, nechci tuto práci pojmout předně jako obranu metalu. Jde mi o pokud možno střízlivé a nestranné nastínění vztahu obou. Otevřeně ovšem přiznávám, že o tom přemýšlím už ovlivněně, neboť jsem křesťan a metalu se již delší dobu věnuji jako fanoušek i hudebník.

Metalová kultura, jako každé podobné hnutí má svá pro i proti. Důležitým faktem je přítomnost religiózních motivů v textech a názorech metalových tvůrců, která jistě stojí za povšimnutí. Náboženské organizace napříč světem (hinduisté, židé, magický řád Dragon rouge, křesťané, muslimové a další) mají své metalové skupiny, které často hlásají svá poselství. Také už od počátku vzniku metalové hudby – byť je přesná datace sporná – byly přítomné křesťanské i ne-křesťanské proudy.

Asi prvním impulzem který mě přivedl na tuto myšlenku, byl text powermetalové skupiny *Helloween*. V textu jejich skladby *Save us*, je jakési krédo: „*We believe that the phenomena of nature, are the expression of infinitive intelligence, we express our belief that all forms of life, are manifestations of spirit, and thus, all men are children of god.*”¹ Tato ukázka je samozřejmě jen jednou z mnoha, nicméně byla hybným podnětem mých úvah.

¹ HELLOWEEN. [Online web]. Česká FAN stránka německé powermetalové skupiny Helloween. ©Jiří Jahoda (2003 - 2013). URL: <http://helloween.cz/>

1. Vyjasnění základních pojmů

Co to znamená, když se řekne metal? Dá se to chápat jako označení proudu populární hudby, který vznikl v druhé polovině 20.století v západním světě. Samo označení – metal (kov) - se má chápat jako slovo, které nějakým způsobem *přitvrzuje* předchozí hudební formu rocku, hard rocku. Kanadský antropolog *Sam Dunn*¹ tvrdí, že historicky vychází metal z jazzu, klasické hudby a blues a je tak dalším vývojovým stupněm. Co do povahy hudby, je jistě na místě uvést metal jako obecně tvrdší, brutálnější a agresivnější žánr, který jde v mnohém do hloubky, tak říkajíc „až na kost.“ Nicméně mnoho samotných příslušníků této frakce označuje metal také jako životní styl.

1.1. Vznik Metalu

V historii metalu hrálo vždy významnou roli a dodnes ji (doslovně) hraje pestré množství rozmanitých subžánrů a jejich kombinací. Většina fanoušků a hudebních znalců se mnohdy neshoduje na zařazení jednotlivých kapel do té, či oné kategorie. Nepovažuji za důležité zde vyjmenovat, natož nějak podrobněji představit všechny tyto subžánry. Pro smysl mé práce si vystačím s několika základními pojmy z metalového světa. Nejznámější a velmi obecný pojem *Heavy metal*, dále téměř používat nebudu, protože je chápán jako označení velmi raných krůčků tohoto hudebního proudu a dnes je to už samostatný žánr, který se nazývá také neo-metal, protože co do hudební progrese si libuje v opakování stejných hudebních postupů, které byly přítomny u zrodu metalu. Ono slůvko *heavy* označovalo před metalem spíše

¹ Sam Dunn. Metal Evolution. 2011. Banger Films, Inc. Tricon Films & Television.

pocit, než specifický hudební styl. Ve slovníku *hippies*, to znamenalo cokoliv, co mělo silnou, či opojnou atmosféru. Jimmi Hendrix a Beatles často psali písně, které směřovaly k bodu „heavy“, využívaly příbuzné prvky, které se snažily důvěrněji řešit emocionální konflikty a myšlenky (CHRISTE, I. Ďáblův hlas, s. 22).

Termín Metal, se začal používat poprvé v populární hudbě v 60. letech, když se začal objevovat v rockových novinách jako přídavné jméno. Počátkem 70. let se začalo toto slovní spojení užívat už i jako podstatné jméno, tedy jako označení hudebního stylu. Metal vznikl v okamžiku, kdy se pacifistické ideály předchozí rock 'n' rollové generace rozpadly vlivem po sobě následujících úmrtí velkých rockových osobností (Janis Joplin, Jimi Hendrix a Jim Morrison)¹. Jako jedna z prvních hudebních skupin která položila základy pro vybudování metalového impéria byli dnes již legendární *Deep Purple*. Mnoho lidí považuje za předchůdce metalu mnoho kapel, na čem se však snad většina znalců shoduje, je první metalová kapela – *Black Sabbath*. Tato britská skupina vznikla v roce 1966. Byli to lidé z dělnické třídy, kteří tvrdě pracovali a jedinou alternativou k hudební kariéře pro ně byla práce v továrně. Vyrůstali v rozbombardovaném světě a jejich hudební počiny jistým způsobem reflektovaly jejich okolí. *Black Sabbath* jsou první kapelou, o které lze opravdu tvrdit, že byla čistokrevným metalem. Jejich hudba byla silnější, hlasitější a agresivnější než cokoliv známého do té doby. Metal jakožto i punk se snažili oprostit od minulosti poznamenané druhou světovou válkou. Svými texty a stylizací se *Black Sabbath* inspirovali z hororových filmů. Ve své první nahrávce prezentovali vše, co představovalo metal následujících let (TURNER, S. Touha. s. 13).

¹ CHRISTE, Ian. 2003. Ďáblův hlas: Heavy metal, kompletní historie pro znalce. Praha: BB/art. s 19.

1.2. Vymezení metalu po hudební stránce

V tomto bodě se dostáváme k exkurzu, který se týká hudebního vymezení metalu, uvádím ho pro větší jasnost toho, co pod tímto pojmem budu dále sledovat. Následující text je však třeba brát jako velmi zhuštěnou a zkrácenou charakterizaci živé, neustále se vyvíjející a proměňující hudební kultury. Mnoho jednotlivých fanoušků dokáže s naprostou přesností ohraničit co je „true metal“ a co naopak už mezi metal ani nepatří. Pokusím se o střízlivější vymezení.

Metal se v tom nejranějším počátku nevymezoval nějakou zvýrazněnou tvrdostí či brutalitou. Odlišoval se jiným přístupem k hudbě, totiž přístupem oproštěným od bluesových a rock 'n' rollových klišé. Už v tomto poznatku se dá najít tenká linie, která se posléze stane jednou z typických charakteristik, a bude metal provázet nadále – totiž snaha šokovat a provokovat. Metal chtěl šokovat, proto se odpoutal od doposud notoricky používaných intervalových základů, které nenabízely větší možnost progresu. Tato touha šokovat provází metal dodnes.

Po jiné stránce je metalová skladba charakteristická zapojením kytar jako hlavních působících nástrojů: je to tzv. kytarová hudba. Dále je typické rychlé tempo skladeb, které obstarává bubeník – často obklopený větším množstvím bicích nástrojů. Různé formy metalu, které jsou po světě k nalezení jsou ve větší, či menší míře vkořeněny do lokální kulturní tradice. Evropský metal, který se nechal inspirovat také i klasickou hudbou (Mozartem, Bachem, Wagnerem atp.), si v jedné z konkrétnějších podob získal přívlastek power/symphonic metal. Ve Skandinávii vznikly tzv. folk metalové skupiny, které svou hudbou (ve které vystupují akordeony, dudy, různé píšťalky a dechové nástroje) navazují na místní folklórní hudbu. Oblíbeným námětem pro

texty evropských metalových skupin jsou rozmanité příběhy, mýty, legendy, knihy J.R.R.Tolkiena, pověsti a také v neposlední řadě náboženská témata.

Je také ale na místě uvést onu drsnou a brutální hudební stránku, která se v metalu v nemalé míře také nachází. Pro vyjádření tvrdšího projevu v hudbě vznikla speciální hlasová technika, tzv. growling. Právě growling má velký podíl na konečném temném, drásavém a brutálním zvuku té které kapely. Častý způsob jak praktikovat tuto techniku je speciální metoda dýchání, při kterém hlasivky vydávají děsivý, zastřený zvuk. Growling se tak stal signifikantním vokálním projevem pro death, doom, black, humppa, gore, grind, core – metal, nicméně se tato „tvrdící“ technika objevuje i v kombinaci s ženským čistým hlasem pro zvýraznění kontrastu atp.

1.3. Black metal & White metal

Další z pojmů které není možné opominout, je dvojice schválně protichůdně černobílých žánrů *Black* a *White* metal¹. Jak už název napovídá, tak se Black metal stylizuje do pozice satanismu či okultismu a White metal do pozice křesťanské (konfesně neohraničené). Toto označení jen ilustruje to, že metal vznikl v západní civilizaci, která je silně ovlivněna křesťanstvím.

Z těchto dvou specifických žánrů je starší White metal. Jeho archetypální hard rockovou formu můžeme najít v americkém hnutí „*Jesus movement*“, jež bylo jakýmsi společenstvím lidí z komunity *hippies*, kteří se stali křesťany. Toto hnutí působilo především v jižní Kalifornii a Los Angeles. Říkali si také „*Jesus people*“, a produkovali hudbu „*Jesus music*.“ Tito hudebníci po čistě hudební stránce přebírali běžnou formu heavy metalu/rocku, která byla ovšem opatřena křesťanským poselstvím. Za první album křesťanské rockové hudby

¹ V tomto terminologickém označení není třeba hledat nějaký rasistický podtext.

se tedy - s jistou rezervou vůči hudebnímu vymezení – dá považovat album *Larryho Normana* „*Upon this rock*.“ K explicitnímu přitvrzení do podoby metalu pak s jistotou došlo v 80. letech.¹

Black metal: Jeho vznik se datuje již do roku 1978, kdy se dala dohromady britská skupina *Venom*, jejíž členové operovali se satanismem a tzv. „d'ábelskou“ koncertní módou v takovém rozměru, jako doposud žádná jiná hudební formace. Skupina *Venom* vydala v roce 1981 album s názvem „*Black metal*“, které bylo zároveň manifestem označení tohoto specifického metalového proudu. Texty skupiny otevřeně vyjadřují náklonnost k satanovi, peklu a temným silám – artikulují tak svou násilnou opozici vůči křesťanství.² Nicméně se členové *Venom* později vyjádřili tak, že i na začátku jejich hudební dráhy pro ně byl satanismus a okultní sféra spíše prostředkem k dosažení potřebné úrovně v showbusinessu. Vůbec tento jev jakési pózy, marketingového triku se satanistickou stylizací – byl a je stále častou záležitostí. Potud jsou na tom stejně i *Black Sabbath* se svou satanistickou a démonickou stylizací. Podstatně se však začala v black metalu zatahovat temná mračna s nástupem skupin jako *Celtic Frost*, *Mayhem*, *Burzum* atp. v jejichž případech došlo i k zapalování kostelů v Norsku, vraždě homosexuála atp. I to co budu nazývat dále Black metal, má své vnitřní přibližné rozvržení na ty, kteří to myslí vážně (religiózně), a ty pro které je satan jen synonymum k tučné výplatě.

¹ Wikipedia, The Free Encyclopedia. Wikimedia Foundation, Inc. 22 July 2004. Web. 10 Aug. 2004. [Online databáze]. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Christian_metal. (cit. 10.3.2014.)

² Vrzal, Miroslav, *Satanismus v Black metalu* (magisterská diplomová práce). Masarykova univerzita, filozofická fakulta, ústav religionistiky. Brno 2011. s. 15.

2. Religiózní motivy metalové hudby

*„Ztráta víry v určité náboženství
v žádném případě neznamena
vymizení náboženského instinktu.*

*Znamená pouze, že si
tento dočasně potlačený instinkt*

*bude hledat svůj cíl někde jinde.“ - Robert Charles Zaehner, britský
religionista. (TURNER, S. Touha. s. 2)*

2.1. Počátky a kořeny

K počátku zasazování religiózních motivů do metalové hudby, se však budeme muset spustit hlouběji, do samotných kořenů této hudby – tedy do rock ‘n’ rollu. Dalo by se namítnout, že už hudba blues – jako jeden ze základních pilířů pro plošinu rocku – by stála také za zmínění, nicméně blues si nikdy nenašlo Boha jako cíl svého volání a směřování. Jako jinak zajímavý žánr by si také žádalo asi samostatnou rozsáhlejší studii a navíc charakter, či hudební nálada blues je v mnohém zcela odlišná od toho, čím se vyznačuje energický rock ‘n’ roll.

Ve čtvrtém století napsal sv. Augustin: *„Stvořil jsi nás pro sebe a nepokojné je srdce naše, dokud nespočine v tobě.“* O nějakých patnáct století později bude Bruce Springsteen zpívat: *„Každý má hladové srdce.“* V následujících stránkách se budu snažit načrtnout spojnici mezi těmito výroky.¹

¹ TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock ‘n’ roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů. s. 6.

Umělci kteří stáli u zrození rock 'n' rollu, jako *Elvis Presley* a *Little Richard*, byli ovlivněni entuziasmem letniční církve. *Beatles* se inspirovali východními náboženskými systémy z Indie, *Rolling stones* byli fascinováni okultismem, *Van Morrison* zpíval o přírodním mysticismu a *Jim Morrison* si zahrával s šamanismem.¹ Dále však bud sledovat reakce některých významných hudebních umělců na křesťanství.

Náboženství mělo vždy hluboký vliv téměř na všechny rockové inovátory, představitele směrů a v klíčových obdobích jim pomáhalo vytvářet budoucí podobu hudby. Dokonce i v srdci toho nejsvětějšího rock 'n' rollu často nalézáme hledání transcendence popsané slovy náboženského jazyka (TURNER, S. Touha. s. 10).

Otcové rock 'n' rollu vyrůstali v meziválečném období, často na jihu USA, kde byla převládající podoba křesťanského náboženského evangelikálního fundamentalismu. Jistě existovalo více denominací, které měly duchovní vliv na hudební tvorbu a navzájem se mírně lišily určitým věroučným důrazem, nicméně sdílely přesvědčení, že lidé jsou pro svoji hříšnou povahu odloučeni od Boha a mohou být vykoupeni jedině skrze osobní pokání založené na víře, že Ježíš Kristus zemřel na kříži za naše hříchy a tak na sebe vzal trest, který jsme si zasloužili my, lidé (TURNER, S. Touha. s. 14). Toto přesvědčení se pak s menší, či větší mírou promítalo do textů a nálady která z hudby prýštila. *Elvis Presley* v jednom z interview otevřeně vypovídá o tom, že vyrůstal v náboženské rodině, která navštěvovala církev *First Assembly of God*. Podobně *Jerry Lee Lewis* vyrůstal pod vlivem gospelové hudby a kázání. Oba tak uznávali křesťanské evangelium, ale ani jeden z nich nebyl zcela schopen

¹ TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock 'n' roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů. s. 10.

se odevzdat tomu, o čem byl v hloubi duše přesvědčený, že je správné.¹ Jerry Lee Lewis, se roku 1982 v rozhovoru s S. Turnerem vyslovil takto: „*Že by to byla Ďáblova hudba, tomu teda nevěřím. Ne. Je to hudba od Boha.*“ Lewis však z počátku chápal své rock ‘n’ rollové hraní jako cosi, co Bohu odporuje. Podobně to začal chápat i jeho současník, černošský zpěvák a klavírista *Little Richard*. Richard se však na rozdíl od Lewise roku 1977 vzdal své hudební kariéry, začal prodávat Bible a stal se evangelistou v církvi *Universal Remnant Church of God*. Sice ještě vydal několik alb s křesťanskou hudbou a na dalších hostoval, nicméně se k rock ‘n’ rollu dnes vyjadřuje takto: „*Spousta rytmů v dnešní hudbě je převzata z voodoo. Budete-li studovat rytmy té hudby, tak jako já, uvidíte, že je to pravda. Věřím tomu, že tento druh hudby odvrací lidi od Krista.*“ Nicméně Little Richard rock ‘n’ roll sám hrál, zatímco ho kritizoval (TURNER, S. Touha. s. 22).

2.2. Od rock ‘n’ rollu k metalu

Přechod od rock ‘n’ rollu k metalu je – jak už jsem naznačil – záležitostí nanejvýš problematickou a složitou pro jednoduché vymezení. Přesnou dělicí čáru mezi žánry, které jsou si v jistém smyslu velmi podobné a v jiném se zase rapidně rozcházejí prostě udělat nelze. Výše jsem zmínil, že křesťanský metal byl asi na světě první, nicméně ještě v podobě, kterou by hudební kritik pravděpodobně možná ani nenazval metalovou. Je to přesně forma jakéhosi mezičlánku, krátkého procesu, který eskaloval do podoby metalu jakou známe dnes. Podobně je tomu však i na straně Black metalu, jehož prapočátky můžeme hledat například u *Rolling stones*, kteří byli omámeni okultismem. Ve zřetelné podobě tak ona temná stránka hudby nabyla svého ztělesnění v *Black*

¹ TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock ‘n’ roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů. s. 18.

Sabbath. Ozzy Osbourne (zpěvák Black Sabbath), se sice v mnoha interview a pořadech vyjádřil ke svému způsobu vystupování a stylizace kapely ve smyslu: „je to jen póza, záležitost showbusinessu, něco co má přilákat mladé a co jim dá inspiraci“ – nicméně tím odstartoval mohutnou lavinu, která spustila proudy metalového nadšení po celém světě.

Texty které se začaly objevovat v době skandálu *Black Sabbath*, šly ve své podstatě opět k něčemu co šokovalo. Tabu která do té doby platila, byla najednou předmětem veřejného vystupování, které bylo navíc podpořeno vzhledem podobného ražení. Hororové motivy a děsivá stylizace členů *Black Sabbath*, *Venom* atp. měla za úkol podpořit pravdivost, přesvědčivost jejich textů a umocnit předávané poselství. Na druhém křesťanském protipólu tomu bylo podobně – avšak s tou výjimkou, že křesťanské motivy v metalu nepůsobily v takové míře skandálního pobouření a nepříznivé reakce z lidu. Jistě se i tehdy našli fundamentálové, kteří radikálně odsoudili rock 'n' roll, metal a automaticky i vše co s tím souvisí, včetně textů, názorů interpretů atp. Jinak byla přítomnost křesťanského elementu v metalové hudbě spíše vítaná, a skupiny se v hojném zastoupení účastnily festivalů křesťanské hudby a evangelizačních akcí.

Skutečný přechod od rock 'n' rollu k metalu, nebo spíš nastoupení této hudební cesty tedy definitivně proběhl na přelomu 90. a 80.let. V té době vznikají white metalové skupiny jako *Jerusalem* (1975), *Sword* (1978), *Messiah prophet* (1979) atp.¹

¹ COMBATANT: [Online fórum]. Blessing the metal. 2007. (cit. 10.3.2014). URL: <http://www.combatant.netlife.sk/viewtopic.php?f=5&t=368>

2.3. Rozmanitá religiozita metalové hudby

Pro religionistickou studii je snad na místě i objemnější exkurs k nejen křesťanskému proudu náboženských témat, jež se v metalovém světě objevují. Kdejaký sekulární člověk, který se o metal moc nezajímá, dokáže povědět, že z metalu nemá dobrý pocit, že ho to nějakým způsobem zneklidňuje, provokuje. Je tedy na metalové hudbě něco, co dokáže neangažovaného člověka odstrašit, odradit nebo případně zlákat, povzbudit? Něco takového tam opravdu může být, metal totiž nechává málokoho netečným – téměř vždy si v člověku vybuduje silnou vlnu odporu nebo přitakání. Nemalý podíl na tom také může mít názorový proud skupiny či žánru, ke kterému hledající jedinec může/nemusí přitakat. Tato práce se však bude soustředit na religiózní motiv, faktor, na náboženskou jiskru a její případné odlesky, které se v objemném strukturovitěm kmeni metalových žánrů dají nalézt.

Metal je jedna z forem lidského hudebního umění, tedy jakéhosi projektování myšlení jedince, projevu lidského ducha do hudby atp. Když člověk skládá hudbu, zanechává v ní něco ze sebe, otisk nálady, postoje, životní události a také víry. Potud je zřetelné, že se v metalu mohou a zpravidla objevují i náboženská témata, která jsou úzce spojená s autorem a jeho osobním věřením. Hudba může mít schopnost vyvolávat rozličné mimosmyslové zkušenosti (toho si byl vědom už religionista Rudolf Otto)¹. Okultní a černá umění stejně jako různá náboženství o tomto rozměru hudby ví. Vědomě proto používají určitých forem hudby k tomu, aby přivedly

¹ OTTO, Rudolf. 1998. Posvátno: Iracionalita v ideji božství a její poměr k racionalitě. Praha: Vyšehrad. s. 76.

posluchače do stavu jakéhosi vytržení, transu, nebo aby navodili atmosféru, která by usnadnila působení démonických duchů.¹

Když jsem zadal na webové stránce „Encyclopaedia metallum“², do vyhledávače „lyrical themes“ heslo: „religion,“ objevil se seznam 2 152 metalových kapel³ (v databázi jsou zařazené jen kapely které už vydaly album nebo nějaké demo, singl, EP). Takový výčet obsahuje náboženské a v menší míře i protináboženské skupiny, z nichž jsou některé už neaktivní, další se názorově neshodují s náboženskými motivy které zhudebňují atp. Nicméně je element náboženství přítomen v zájmu a projekci hudebního počínání mnoha kapel po celém světě. Mezi tímto pestrým úlovkem, se pokusím v síti kapel obracejících se k nějakému náboženskému tématu – najít několik představitelů pro tu kterou konkrétní náboženskou organizaci.

Jako žánr který si libuje v drsnosti, tvrdosti a sebevědomém působení, si metal nedělá žádné rozpaky nad tím, zapojit do své hudby všemožně přijímané i opovrhované motivy, ke kterým se jiné hudební žánry v tak obrovské míře nevyjadřují. Už jsem zmínil, že existuje satanistický metal, tzv. black metal, který zajímá také okultismus. Mezi jinými vyniká svým okultistickým charakterem švédská symfonic-metalová skupina *Therion* (název je odvozen od postavy šelmy z biblické knihy Zjevení: *θηρίον*)⁴. Toto hudební uskupení vedené *Christoferem Johnssonem*, je oficiální skupinou magického řádu *Dragon Rouge*. Skladby jsou inspirované mytologiemi, okultismem, magií a tradicemi; texty píše většinou *Thomas Karlsson*, zakladatel a vůdce magického řádu, jehož je Johnsson členem.

¹ BAÜMER, Ulrich. 1991. Chceme jen tvoji duši: Rocková scéna a okultismus, fakta a souvislosti. Logos. s. 37.

² ENCYCLOPAEDIA METALLUM: [Online databáze] c2002-2014. URL: <http://www.metal-archives.com/> (cit. 12.2.2014).

³ Generovaný obsah je údaj z 12.2.2014.

⁴ WIKIPEDIA, The Free Encyclopedia. Wikimedia Foundation, Inc. 22 July 2004. Web. 10 Aug. 2004. [Online databáze]. (cit. 11.3.2014) URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

Magický řád *Dragon Rouge* byl založen roku 1989 ve Švédsku. Jeho členové praktikují okultismus s cílem objevování temné magie. Řád má více než 500 členů napříč světem. Existují dvě lóže ve Švédsku, jedna v Itálii, jedna v Německu a další v Polsku. Mimoto existují rituální skupiny v dalších zemích jako je Argentina, Mexiko a Česká republika. *Dragon Rouge* je ojedinelý ve svém soustředění na temnou stranu magie a *Stezku levé ruky*.

Termín *Stezka levé ruky*, zdůrazňuje rozvoj a ochraňování vlastního já, soustřeďuje se na světšší a pozemšší cíle, zdůrazňuje konkrétní cíle a osobní sílu před abstraktními duchovními znalostmi. Smyslem stezky levé ruky je individualita. Typickým směrem stezky levé ruky je satanismus, patří k nim ale i některé formy buddhismu a taoismu, přestože většina směrů těchto náboženství se řadí ke stezce pravé ruky. Technikami stezky levé ruky se v ČR. zabývá například *První Česko-Slovenský Chrám Církve Satanovy*.¹

Své metalové skupiny má i židovská tradice. Hudební formace ze zemí Severní Afriky a Arabského poloostrova se obecně označují termínem *oriental metal* (spíše však kvůli hudebnímu vymezení a orientálním tóninám). Charakteristické je zapojení některých folklorních nástrojů a také užití harmonií, které někdy používají – pro Evropu nezvyklé – tzv. čtvrttóny. Tvorba židovských metalových skupin velmi často směřuje k nějakému zhudebnění Tóry, či jiného významného židovského motivu, příběhu atp. Mezi jinými můžeme zmínit známější skupinu *Orphaned land* (1991)², která kombinuje židovsko-arabské motivy a jejich mírovou podstatu, skupinu *Salem* (1985), dále *Amaseffer* (2004) kteří velmi krásně zhudebnili Exodus³. Uvedené kapely jsou přímo z Izraele, ale i např. v Kanadě a různě jinde se vyskytují podobně

¹ Tamtéž

² ORPHANED LAND, official website. [Online web]. (cit.11.3.2014), URL: <http://www.orphaned-land.com/>

³ AMASEFFER, official website. [Online web]. (cit. 11.3.2014). URL: <http://www.amaseffer.com/index2.htm>

tvůřící formace. Co do obecné tvorby, se však žel výrazněji objevuje spíše antisemitismus.¹

Islámská náboženská tradice v metalové hudbě – oproti jiným – až tolik zástupců nemá. Profesor historie na Kalifornské univerzitě Irvine *Mark LeVine*, napsal roku 2008 knihu s názvem „*Heavy Metal Islam*,“ která líčí vzrůst hudební tvorby v severoafrických a východoafrických zemích. *LeVine* Dramaticky vykresluje nasazení hudebníků, kteří musí riskovat nějakou odplatu za své veřejné volné vyjadřování. V Egyptě roku 1997, bylo více než 100 hudebníků a fanoušků odsouzeno za mříže; někteří byli popraveni, jiní byli propuštěni a měli uloženo činit pokání. V Maroku (2003) bylo při koncertně z počátku odsouzeno 14 fanoušků, za to že prý přispívali k šíření blížie nespecifikovaného kultu ďábla atp.² Takové zprávy příkladně ilustrují opravdovou oddanost a velmi hluboké osobní zaujetí umělců k jejich způsobu hudebního vyjádření. Na druhé straně z toho znatelně vyplývá názor lokální muslimské komunity na hudební žánr metal, který považují ne-li za ďábelský, rozhodně tak za škodlivý. Za další můžeme jmenovat skupinu *Geboren* (1996) a *Aftermath* (2006), agresivní *Saffar* (2007), *Restless* (1995), *Tengorak* (1993) které všechny pocházejí z Indonésie.

Své metalové skupiny mají i náboženství dálného východu. Hnutí *Hare Kršna*, je zastoupena – mezi jinými – skupinou *Rudra* (1992) ze Singapur. Skupiny hrající hudbu s nábojovou tematikou různých odvětví hinduismu se označují termínem: *vedic metal*. Za buddhisty uvedu ruskou skupinu *Shturm* (2003), portugalské *The Firstborn* (1999), brazilské *Rest in Disgrace* (2007), a

¹ ENCYCLOPAEDIA METALLUM: [Online databáze] c2002-2014. URL: <http://www.metal-archives.com/> (cit. 2.4.2014).

² The New York Times. Rock the Casbah (by Howard Hampton, 2008). [Online archiv]. c2008-2014. (cit. 2.4.2014).

skupinu ze Spojených států amerických, *Alekhine's Gun* (2010). Taoismus má také své metalové zástupce: *Breorn* (2002) z Izraele, dále třeba *Oskorein* (2003) z USA.

Na poli mnou sledovaného religiózně-aktivního metalu vystupují samozřejmě i skupiny, jejichž hláсанé poselství koření v jiných tradicích. O Mayském náboženství hrají – mimo jiné – skupiny *Matlata Tlacolole* (2007) v Mexicu, *Tenochtitlan* (2004) v Rusku, *Axeman* (2008) v USA a mnohé další. Jako další výraznější téma pro hudební ztvárnění se jeví starověký Egypt, který byl populárním mysticko-náboženským tématem po Napoleonských válkách, a svým způsobem je populární podnes. I skupiny světového formátu jako *Iron Maiden*, *Kiss*, koketovaly s egyptskou stylizací a různými motivy (sfingy, pyramidy atp).

Je také možné najít řadu kapel, jejichž poselství není třeba až tak vysloveně religiózní, je spíše filosofické ale minimálně se k otázce – tázání po božském – vyjadřuje. Skupina *Übermensch* (2005) se zabývá filosofií *Friedricha Nietzscheho*, nihilismem, misantropií a anti-humanismem. *Defined by Lies* (2007) zpívají o dílech *G.W.F. Hegela* a *F. Nietzscheho*.

Tady bych rád zakončil exkurz k rozmanité religiozitě metalu; jak je vidět, není nouze o pestrý výběr náboženských témat, stylizací, s tím v jedné řadě i pouhých póz a nahodilých masek, které mají za úkol pouze přitáhnout komerční dění. Dále je však třeba rozlišovat mezi kapelami jejichž produkce je spíše v podobě opěvování nějakého náboženského systému nebo nauk, a mezi skupinami, které jsou v tom konkrétním náboženském směru aktivní a nedistancují se od něj i v osobním životě.

3. Formování metalu ve vztahu ke společnosti

Otevírá se před námi stěžejní kapitola pro pochopení vztahu křesťanství a metalu. Z předchozích řádků jsme zjistili, že jednoduchý popis, nebo schéma či přesnou definici u metalové hudby přirozeně podat nelze. Víme už, že metal není hudba která by se vyhýbala náboženským tématům a motivům. Konkrétní skupiny taky hrají o konkrétních náboženstvích, nebo dokonce přímo o konkrétních podobách božství v náboženském systému. Je také třeba mít se na pozoru před automatickým zařazením skupiny pod religiózní metal, protože může používat náboženskou tematiku jako pózu a návnadu na fanoušky. Takoví tvůrci jsou sice společností často považováni za opravdové příslušníky toho kterého náboženství, nicméně po důkladnějším vhladu do jejich tvorby a názorů je nemůžu zcela kompetentně označit za skupinu hrající religiózní metal.

3.1. Vzdor, odmítnutí, anarchie

V mnoha případech se metal náboženským motivům nevyhýbá proto, aby se je snažil vyvrátit, zesměšnit, znevážit a nějakým způsobem zdiskreditovat. Je však třeba na místě zodpovědět ještě otázku – proč se metaloví tvůrci z dávných dob vzniku metalu, tak agresivně ohradili vůči křesťanství, nebo vůči něčemu, co pokládali za „křesťanskou morálku?“ Co jim mohlo vadit do takové míry, že zlomili bariéru společenského chování a vystoupili proti svým rodičům, učitelům, politikům a duchovním? *James Hetfield* (kytarista skupiny *Metallica*) patřil s rodinou do scientologické církve, a musel se s tím kromě

dalších vlivů které na něj působily, vypořádat – což udělal a později o tom napsal texty skladeb *Dyers Eve*, *The God That Failed* a *Mama said*¹.

U mnoha hudebníků z Británie, byl spouštěcím mechanismem jakýsi konstantně nudný, šedý, geometricky přesný a nalinkovaný rodinný život v ulicích, kde všechny domy byly stejné, měly stejně zastřižené trávníky atp. (TURNER S. Touha. s. 72).

Toto prostředí vyvolalo v mladých Britech vlnu anarchistické rebelie, ze které se také kromě metalu zrodil výtržnický hudební subžánr *punk*. Nekonečná nudná stejnost, suchopárnost a mrtvolnost, pach rozkladu kreativity a nade vším stojící společenský mravní zákon, který představovali rodičové, učitelé a policie – byl opravdu v jistém smyslu deptajícím a trdomyslným². Na jednu stranu se nemůžeme divit, že mladí Britové potřebovali nějakým způsobem uniknout z takto „udržovaného“ stavu věcí, a chtěli „začít žít.“ Duchovní společenství pro ně nepředstavovalo místo přijetí, ztotožnění s názorovým prostorem, a proto se pravděpodobně pozornost mládeže obrátila mimo jiné na satanismus, který přinášelo myšlení *Aleistera Crowleyho*.

Aleister Crowley (1875-1947), byl muž který se stylizoval do „velké šelmy 666“³ (τὸ μέγα θηρίον – původní název skupiny Therion). Tento okultista se podobně jako *Rolling Stones*, bouřil proti omezenému prostředí maloměsta. Jeho rodiče patřili k *Přísným bratřím*, což bylo křesťanské fundamentalistické hnutí. Malý Aleister se už od malička ztotožňoval s Božími nepřáteli v biblických příbězích, které mu předčítali rodiče. Obzvláště se ztotožňoval s antikristem předpovězeným v knize Zjevení. Jako dospělý člověk strávil většinu života tím, že si liboval v jednání, o kterém byl přesvědčený, že je Bůh

¹ IREPORT. James Hetfield z Metalliky: Nakrmit bestii. [Online archiv]. 5.8.2011, Dušan Kütner. (cit.23.4.2014).

² viz. text písně „Another brick in the wall,“ od skupiny *Pink Floyd*.

³ Bible. Kniha Zjevení 13,18. Termín „velký šelma,“ se v Bibli nevyskytuje, jde tedy o Crowleyho vlastní interpretaci.

nenávidí: praktikoval sexuální magii, bral heroin, opium, hašiš, peyotl a kokain, vyvolával duchy, a dokonce se nabídl ruským úřadům, že jim pomůže vymýtit křesťanství. V polovině 60. let se Crowley stal kultovní postavou pro rock 'n' rollovou kulturu, která chtěla odstranit všechna tabu, aby mohla povstat nová, svobodná společnost. Pro hudebníky se však distribuujícím operátorem myšlenek Crowleyho stal filmař *Kenneth Anger*, tvůrce v USA zakázaného filmu „*Hollywood Babylon*.“¹ „Anger byl hlásnou troubou okultismu,“ vzpomíná *Christopher Gibbs* (designer a obchodník s uměním). „Řekl bych že on sám je zodpovědný za tu explozi zájmu a za to, že se lidé o Crowleyem něco dozvěděli (TURNER S. Touha. s. 74).“

Nadšení které panovalo kolem drog, jejichž účinky navozovaly vidění andělů, démonů, starověkých rituálů atp. se staly zdrojem inspirace pro *Rolling Stones* a mnohé další skupiny, které formovaly následující hudební dění. Potud je tedy vztah křesťanství a metalu znázorněn jako jednomístné odmítnutí až nepřátelství.

R. E. L. Masters s *Jean Houstonovou* byli v 60. letech při svých proslavených klinických experimentech s LSD ohromeni četností okultních a pohanských motivů u svých klientů. Téměř polovina z nich měla démonické halucinace, pouhých 7% vidělo anděly. Podobně také 67% zažilo návrat k pohanským rituálům starého Řecka, Říma nebo Egypta, zatímco křesťanské, židovské, či muslimské rituály zažilo jen 8% z nich.

Skutečnost, že většina jejich klientů pocházela z rodin s křesťanskou tradicí, vedla tyto dva badatele k otázce, proč halucinogeny působí ve prospěch příklonu k pohanství a zlu. Droga buď vypustila monstra, potlačený strach a špatné vzpomínky, nebo narušila vědomí člověka tím, že z něj odstranila

¹ TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock 'n' roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů. s. 71.

veškerou ochranu před invazí nečistých duchovních sil. Ať už je to jakkoli, u některých lidí vypůsobila, že začali být fascinováni možností, že by na sebe zlo mohlo vzít osobní podobu. Začali se démony zla zabývat, aby je mohli poznat a ovládnout je (TURNER S. Touha. 71).

Myšlenky interpretované Kennethem Angerem, se točily kolem jakéhosi „*egoteismu*“, sebe-božství. Šlo o to myslet jen na sebe a splnit si každou rozkoš, každý rozmar, který zrovna potřebuji a kterého se mi nedostává. Je to titánský pokus vyvýšit postavu člověka – postavit člověka na místo, které je v náboženském myšlení vyhrazeno Bohu (A.Crowley¹). Už takový charakter smýšlení je v nesouladu s křesťanským dvojpríkázáním lásky².

Podkapitola „Soucit s ďáblem“, v Turnerově knize, odhaluje příklon rockových hudebníků k ďáblu, kterého chápali jako duchovní postavu, jenž je nepřítelem pokrytectví a spokojenosti, nemusí se ničím řídit, a o jejíž upřímnosti nikdo nepochybuje.³ Krédem se stalo „*čiň co chceš – to je jediný zákon*“, které vyšlo na obalu desky *Led Zeppelin III*. „Nečiň žádného rozdílu mezi jedním a druhým, neboť bys došel újmy.“ Člověk byl tedy vyvýšen do pozice Boha, aby tak nikým nevázan dosáhl seberealizace za pomoci poslušnosti svojí vlastní všemocné vůle.⁴ Je tedy zřejmé jakým směrem se ubírala tvorba a texty podobně smýšlejících umělců. Jejich kréda a hesla, se stala jejich životem: potud tedy metal jako životní styl. Z hudební ligy, která dokázala úspěšně tvořit, koncertovat a vystupovat, se tak později stali nemocní lidé s velmi poničeným organismem, za jehož stav mohly drogy a ono nespoutané sebeuspokojování. Postavení osobního blaha na nejvyšší hodnotu

¹ TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock‘ n‘ roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů. s. 77.

² Mk 12,28-31.

³ TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock‘ n‘ roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů. s. 74.

⁴ TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock‘ n‘ roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů. s. 75.

tak v kombinaci s drogami přineslo většině průkopníků temné hudby jen dlouhou, bolestivou a samotářskou smrt. *Jimmy Page*, jeden z posledních žijících zástupců této průkopnické ligy, žije samotářským způsobem života hvězdy, jejíž sláva již pohasla.

Poslední text se týkal vlastně jen předchůdců metalu, co se tedy dělo na té opravdu metalové scéně? Pro lepší sledovatelnost myšlenky celé práce, se budu nadále ještě chvíli pohybovat na straně protikřesťansky zaměřených hudebníků.

Do rockové společnosti se tedy dostaly myšlenky, které dávaly prostor egoteismu a nelibosti vůči křesťanské morálce. Podstatnou otázkou je, zda bylo to proti čemu se protestovalo, opravdu křesťanskou morálkou, nebo jen nějakou odumírající formou moralismu atp. V popředí se vlnily ideje svobody, svobodného projevu, jednání neohraničeného žádnou autoritou a uspokojování své osobní rozkoše všemi možnými způsoby, jaké si jen lze představit. Na pozadí smýšlení blackmetalových hudebníků tak rostla nenávist ke křesťanství, které obviňovali za to, že svázalo člověka dogmaty a navzdory své směšnosti, nedovolí svým ovečkám svobodně myslet. Křesťanství prý svazuje lidi svou morálkou a příkazy z kazatelny jako stádo oveček - které jde ovšem na porážku místo do nebe. Na konec oddílu uvedu ještě případ, který náleží do sféry tzv. druhé vlny blackmetalů ve skandinávských zemích. Obecně se druhá vlna blackmetalů označuje za opravdovější, „truth-blackmetalovou,“ vlnu, která okultismus, satanismus, odinismus atp. bere podstatně vážněji než britská záležitost s Black Sabbath a jinými, jejichž stylizace a vystupování bylo poháněno spíše businessovými záležitostmi, než osobním přesvědčením.

Jedním z nejagresivnějších výpadů, který byl v tomto směru z pozice blackmetalových představitelů proveden proti křesťanské společnosti, byl

případ *Varga Vikernes*. Tento nor (skupina *Burzum*) byl roku 1994 odsouzen k jedenácti letům vězení za žhářství v církvi a za vraždu *Øysteina Aarsetha* z kapely *Mayhem*. *Mayhem* a *Burzum* byly přední blackmetalové skupiny v zemi a vražda byla nejspíš výsledkem sváru o prvenství. U soudu Vikernes řekl: „*Vypalováním církvi a blackmetalovou hudbou probudíme v Norech pocit sounáležitosti s Odinem.*“ Vikernes vysvětloval, že uctívá vikingského boha války a smrti. „*Burzum slouží jedině Odinovi,*“ řekl. „*Odin je jednooký nepřítel křesťanského Boha.*“¹ Zajímavou postavou byl v tomto norském prostoru i zavražděný *Øystein Aarseth*, zakladatel skupiny *Mayhem*, zvaný *Euronymous*. Black metal měl být podle Euronyma prostředkem šíření „*zla a strachu*“ a striktně jej odmítal považovat za zábavu. Stejně jako mnoho dalších blackmetalistů druhé vlny black metalu, také Euronymous zavrhoval laveyovský satanismus². Euronymous prohlásil, že věří v satana jako existující bytost a že se v tomto ohledu považuje za „náboženského“ člověka. Blackmetalové skupiny pak například posuzoval podle toho, zda mají satanistické texty a zda se jejich členové hlásí k satanismu.³

Ke skupině *Mayhem* se následně připojuje jako baskytarista Varg Vikernes, který stál také za jednočlenným hudebním projektem *Burzum*. Kolem Aarsetha a Vikernes se vytvořil určitý konspirativní okruh lidí „*Inner Circle*“, založený Euronymem a „*Black Metal Mafia*“, na jejímž zrodu se nejvíce podílel Varg Vikernes. Cílem obou uskupení pak bylo plánování a provádění teroristických akcí proti křesťanským objektům. Finanční podpora pro tyto akce zpočátku mohla plynout i z výnosu Aarsethova okultistického obchodu „*Helvete*“ (Peklo).

¹ TURNER, Steve. 1997. *Touha po nebi: Rock‘ n‘ roll a hledání spásy*. Praha: *Návrat domů*. s. 81.

² Anton Szandor LaVey, byl zakladatelem a veleknězem Církve Satanovy, autorem *Satanské Bible* a mnohých dalších knih.

³ VRZAL, Miroslav. 2011. *Satanismus v Black Metalu* [Magisterská diplomová práce]. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta, Brno. s. 22.

Například „Faust“ z *Emperor* uvádí, že věří, že spousta lidí zapalovalo kostely kvůli blackmetalové filozofii, která podle něj byla proti křesťanství a jinému organizovanému náboženství, například i islámu. Má se za to, že žhářské útoky proti křesťanským objektům byly vedeny nejen na základě protikřesťanské ideologie, ale pachatelé přitom nezřídka vycházeli z přesvědčení, že jejich útoky jsou odplatou za potlačení pohanských tradic skandinávských národů křesťanskou kulturou. Důvodem byla rovněž snaha po vyvolání pocitů všeobecného strachu a ohrožení.

Blackmetaloví žháři se zaměřovali především na středověké dřevěné kostely. Dne 6. 6. 1992 byl poblíž města Bergen zapálen a kompletně zničen kostel Fantoft z 12. století. Následovaly například kostel v Revheimu, kaple v Holmenkollenu, kostel ve Skjoldu, kaple v Ormoye, a kostel v Åsane. Údaje o počtu vypálených kostelů se různí.

Vypalování kostelů, které se v Norsku stalo významným fenoménem, měli krom členů dalších blackmetalových skupin (např. Jørn Inge Tunsberg z kapely Hades Almighty byl usvědčen za žhářský útok na Åsane) na svědomí zejména mladí lidé z blackmetalové subkultury ve věku většinou mírně pod 20 let. Tyto akce prováděli buď samostatně, nebo byli vedeni nějakou charismatičtější osobou. Mediální postavou se v souvislosti s pálením kostelů stal především Varg Vikernes. Vikernes také v roce 1993 pod hlavičkou Burzum vydal mini LP *Aske* (Popel), které mělo podle jeho vyjádření podporovat pálení kostelů a prostřednictvím hudby přivést na stejnou cestu další mladé lidi.

Vztah Euronyma a Vikernese, dvou klíčových postav norské scény, se přes počáteční spolupráci postupně problematizoval. Docházelo k osobním neshodám, které nakonec vyvrcholily vraždou Euronyma, kterého Varg Vikernes dne 10.8.1993 ubodal nožem. Za vraždu a tři prokázané případy podpálení kostelů a jednoho případu neúspěšného pokusu byl pak Vikernes odsouzen k trestu odnětí svobody na 21 let. Vikernes tvrdil, že Euronymous

plánoval zabít jeho a že pokud by to neudělal, tak by ho zabil on. O Euronymovi začal Vikernes prohlašovat, že je homosexuál a kritizoval také jeho údajný komunismus – ve snaze ho zdiskreditovat. Sám Vikernes posléze proslul svými krajně pravicovými postoji. Po uvěznění začal formulovat svou nacionalistickou pohanskou ideologii, přičemž k tomu využíval norské mytologie, kterou spojoval s rasismem a okultním nacismem.

Ve své knize *Vargsmal*, kterou ve vězení sepsal, pak otevřeně deklaroval svůj příklon k rasistické formě odinismu a nijak se také netajil antisemitismem a přesvědčením o celosvětovém židovském spiknutí. Pálení kostelů Vikernes však vysvětloval nikoliv jako satanismus, od kterého se začal důrazně distancovat, ale jako snahu o znovunavrácení Norska k pohanství a odplatu křesťanství, které podle něj stavělo své kostely na místech dřívějších pohanských svatyní. Každým zcela zničeným hřbitovem je pomstěn pohanský hrob, každými deseti kostely, které leží v popelu, je pomstěn pohanský chrám, každou likvidací deseti kněží či zednářů, je pomstěn pohan!

Ve vězení Vikernes také vyhlásil založení organizace Norská pohanská fronta (Norsk Hedensk Front – NHF), jejíž program vycházel z jeho spisů, a prohlásil se za jejího vůdce. Vikernes pokračoval i po uvěznění v tvorbě projektu Burzum. Hudba, kterou zde vytvářel, měla, i díky omezeným nahrávacím možnostem, podobu dark ambientu¹. K black metalu se Vikernes vrátil ve své tvorbě po svém propuštění v roce 2009 (ve vězení byl 15 let) s albem „Belus“ (2010).

S druhou vlnou black metalu byly spojené také různé akty řazené spíše k vandalismu (ničení hřbitovů a podobně) či vyhrožování. Došlo i k několika dalším vraždám a násilným činům. Například již zmiňovaný Faust zabil v

¹ Dark ambient je podoba hudby, která věří že všechny zvuky které nás obklopují jsou nějakým způsobem hudbou. Ambient je tedy jakási hudební kulisa, zvuky okolí jež byly povýšeny na hlavní místo skladby. Dark pak označuje temný charakter působnosti takových zvuků.

Lillehamerském parku homosexuálního muže, za což byl ve spojení se žhářstvím odsouzen na 14 let. Jeho spoluhráč z Emperor Samoth byl také za žhářství uvězněn na 18 měsíců. Vlna pálení kostelů a násilí spojené s blackmetalovou scénou však postupně od druhé poloviny 90. let utichá.¹

Black metal je dnes žánrem který si podržel některé silné satanistické skupiny, jejichž vystupování a rozhovory s nimi hlásají opravdovost kultické příslušnosti. Vznikly tak ale v rámci blackmetalů i různé poddruhy, které se orientují na pohanství, gotické příběhy, vampyrismus, lykantropii atp. Temná okultní témata jsou tedy v metalové hudbě i nadále populární, nicméně se většina hudebních znalců domnívá, že blackmetal jako průkazně satanistická hudba je z většiny jen pověra.

Každá úvaha nad satanismem tak vzbudí vřelou směsicí otázek. Reflektují celou škálu názorových rovin. Jedni považují blackmetal jen za přípravu půdy pro komerci, kterou vyhledává senzace chtivá mládež. Jiní vezmou doslovně vše co je s blackmetalem, potažmo i jakýmkoliv metalem spojené a dokáží s rozhodností prohlásit rezolutní stanovisko o závadnosti metalové hudby jako hlasu ďábla. Najít vyváženou cestu v tomto emocionálně přetíženém území je velice těžké. Musíme se například ptát, kde je hranice mezi pouhým showmanstvím v satanské hudbě a kde už se stává propagací filosofie, nebo náboženství negace². Ať už to samotní hudebníci zamýšlí či nikoliv, tak je možné že jejich hudba podpořena satanistickou stylizací a okultními texty, dokáže fanoušky dostat k bráně okultismu, případně i za ní. Jestliže jsme tedy blackmetal právě očistili od satanistického přesvědčení, dospíváme

¹ VRZAL, Miroslav. 2011. Satanismus v Black Metalu [Magisterská diplomová práce]. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta, Brno. s. 26.

² KORÁL, P. 1998. „Téměř zbytečné obavy ze satanovy hudby“. Dingir, 3/1998. [Online]. Dostupný z http://www.dingir.cz/dingir/1998_3/clanky/D1998_3_12.html

k důležitému a zásadnímu faktu, že plánovaná religiózně prázdná hudba, dokáže nějakým způsobem zprostředkovat náboženské tázání, hledání a duchovní hnutí směrem k; k nějaké duchovní entitě. V tom případě se ovšem stává nositelem poselství, byť je sám přenašeč mnohdy poselství prost, či jím zůstal vnitřně nezasazen.

Pomůckou k utváření si nějakého názoru na blackmetal může být souhrn jeho projevů. Blackmetalový lid (fanoušci i hudebníci) se přinejmenším navenek stylizují protikřesťansky: nosí obrácené kříže, pentagramy a číslo 666¹ se objevuje na všemožných místech (od tetování po poznávací značku na vozidle). Projevy blackmetalů v chování, nebo vyjadřování se pak místy různí, nicméně za obecnější shrnutí se dají považovat tato: *křesťanství je zločinecká organizace, jejíž lež dokáže manipulovat s davy a historicky napáchala nejhorší zločiny*. Je možné zaslechnout také výroky typu: „*nevěřím v Boha, nic takového neexistuje, ani satan není, jen mě baví provokovat slepé věřící*.“

Nejsem si jist, jestli se lidé kteří se scházejí na blackmetalových koncertech, kteří svými výroky vystupují proti křesťanství a staví se na stranu ďábla, považovaného za protivníka božího, dají pokládat za ateisty. Blackmetalisté tu a tam pořádají v okultních spolcích rituály, obřady a jiné pseudo-náboženské akce které jsou záležitostí společenství. Společně se na nějakém penzu věření shodují, minimálně v opozici vůči křesťanství. Není snad tohle nějakým vyjádřením onoho hledání, tázání po božském? Poctivý ateista by k bohu měl být naprosto lhostejný, nemělo by ho to vůbec zajímat. Bůh není – kdo, že není?² Jakmile takový člověk podobně operuje s pojmem Bůh, zaujímá vůči němu nějakou pozici tj. vyhraňuje se vůči něčemu. Takové něco, které je

¹ Číslo šelmy, člověka antikrista z biblické knihy: Zjevení Janovo (13, 16-18).

² BALABÁN, Milan. [Online archiv]. Český rozhlas, Hovory o víře. 2007 <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/hovoryovire/zprava/s-profesorem-religionistiky-milanem-balabanem--1104996>

opěrným bodem pro odmítání a opozici, náleží tedy do jakési myšlenkové soustavy vypovídajícího, v opačném případě by se podobně směřující výrok musel obejít bez „něčeho,“ bez toho v co se nevěří. Takovým výrokem se tedy míní, že pouze nepřijímám, nebo se neshoduji s vírou křesťanského náboženství, že odmítám jeho nároky a následování ve stopách božství – nicméně je Bůh objektem mého vzdoru a poctivě nemohu tvrdit, že jsem ateista.

3.2. Proces denominalizace metalu.

Jako mnoho jiných hnutí, které vznikaly s důrazem na odlišnost od nějaké konkrétní organizace, tak i metal od doby svého vzniku prošel jistým procesem denominalizace. Tím je míněno to, že z původně nového hudebního hnutí, které šokovalo, provokovalo a snažilo se odlišovat od dosavadního trendu, se postupně stal metal dobře zavedenou denominací a dnes je už jednoznačně a rovnoměrně řazen mezi skupinu hudebních žánrů.

Sociologický popis metalové kultury, který sem také patří, popsala pregnantně *Deena Weinstein*, ve své knize *Heavy Metal: The Music and Its Culture*. Metalová hudba byla tedy jiná, výrazně se odlišovala od trendu soudobé populární hudby. Dr. Joe Stuessy, profesor z Univerzity v Texasu San Antonio, v 70. letech vypověděl o heavy metalu před senátem komise USA: *„Dnešní heavy metalová hudba je kategoricky odlišná od předchozí formy populární hudby. Obsahuje prvky nenávisti, podlosti ducha. Její základní témata jsou extrémní násilí, extrémní rebelie, zneužívání návykových látek, sexuální promiskuita, perverze a satanismus. Já osobně nevím o žádné*

předchozí populární hudbě, která by měla jako centrální prvek nenávisť.¹ Každá subkultura se postupem času mění a vyvíjí. „Subkultura vždy reprezentuje specifický okamžik, je konkrétní odpovědí na konkrétní řadu okolností“ a problémů typických pro určitý historický moment. Protože vždy reaguje na různé okolnosti, v různých kontextech a vztazích k dominantní kultuře, v různých časových úsecích se tedy může v mnoha aspektech lišit².

Žurnalista v časopise *Musician* ze 70. let napsal, že většina lidí vidí heavy metal jako „*kreténský hudební vtíp, jako krmivo pro frustrované teenagery a nadvládu pitomých uctívačů d'ábla.*“³ Lester Bangs, jediný slavný kritik rocku, který mohl říci cokoliv příznivého o počátku metalu, napsal: „*Jak jeho kritici vždy tvrdili, heavy metal rock není nic víc než kupa hluku; to není hudba, to je zkeslení - a to je přesně to, co je pro jeho přívržence přitažlivé. Ze jakéhokoliv současného rocku, se tento žánr nejvíc identifikuje s násilím a agresí, zneužitím a krveprolitím. Heavy metal instrumentuje nihilismus.*“ Metal byl tedy považován za kontroverzní hnutí, které stimulovalo v jeho přívržencích nenávisť k hodnotám západní civilizace.⁴ Ona přísnost výpovědi směřovala k metalu nesouhlas dvou velkých oponentů: liberální rockové kritiky a náboženských práv. Pokud jde o výpovědi, bylo i mnoho hněvu ze strany sociologického zájmu. Pro některé názorové skupiny je metal s celou jeho kulturou stále tabu, něčím co se má principiálně odmítnout. Pro jiné je životním stylem, z nějž čerpá uvolnění, z útržků textu názor, styl oblékání atp. Nicméně se metal hrál pro posluchače, pro mladé lidi kteří hledali něco nového, neotřelého, něco co jim mělo poskytnout „osvobození.“ To vedlo

¹ WEINSTEIN, Deena. 2000. *Heavy Metal: The Music and Its Culture*. USA. Da Capo Press. s. 2.

² KOLOMAZNÍK, Tomáš. 2013. [Bakalářská práce]: *Subkultura současných českých kapel nové vlny heavy metalu*. Praha. Univerzita Karlova v Praze, Institut sociologických studií. s. 4.

³ CONSIDINE, J.D. *Purity of Power*. Poznámka 7 u 1.kapitoly v knize (WEINSTEN, *Heavy Metal*, 2000, str. 2).

⁴ Tamtéž.

v mnoha případech k narušení rodinných vztahů a případně i k odtržení členů od rodiny. Metalový fanoušek je částečně determinován rebelstvím metalu, je rozhodnutý jít si za svým, byť proti vůli rodičů, přátel a učitelů. Z počátku tak metalový lid pobuřoval společnost dlouhými vlasy, podobně jako před ním hnutí hippies a rockeři. Pobuřoval stylem oblékání, vojenskými botami a svým způsobem se jednotliví posluchači začali navzájem poznávat podle vnějších znaků, začalo vznikat jakési amébovitě společenství mladých rebelů. Jde tedy o poněkud nepřehledné, místy nesourodé společenství které by se dalo nazvat metalovým hnutím. Toto hnutí mělo střed svého zájmu v hudbě, která velmi často měla zase svůj zájem v jakémsi oblaku religiozity, povětšinou zabarveném satanismem a okultismem. Bylo to tedy v posledku něco, co bylo v opozici vůči mínění dominantní společnosti: metalový lid byl v přeneseném slova smyslu „hudební sektou.“ Dnes ovšem můžeme reflektovat metalovou kulturu jako zavedenou denominaci, která tu a tam, v některých extrémních případech opět zažehne šokující oheň a předvede nějaký obskurní kousek.

První LP deska Black Sabbath vyvolala vlnu rozhořčení a odmítnutí, zároveň však kladné ohlasy a čistě mimochodem se postarala o boom na knižním trhu: knihy pojednávající o černé magii, čarodějnických obřadech a zařikávání duchů šly rychle na odbyt¹.

Obal singlu *Sanctuary* od skupiny *Iron Maiden*, zobrazoval útok sekerou na Margaret Thatcherovou, pokoušející se strhnout plakát skupiny *Iron Maiden*. Vláda žádala, aby byl přes obličej známé postavy umístěn černý pruh. Thatcherová, která krátila sociální programy, rozprodala vládní agentury a brojila proti organizovanému dělnictvu, byla později mainstreamovým tiskem přezdívána „Iron Maiden“ (Železná lady).²

¹ BAÜMER, Ulrich. 1991. Chceme jen tvoji duši: Rocková scéna a okultismus, fakta a souvislosti. Logos. s. 3.

² CHRISTE, Ian. 2003. Ďáblův hlas: Heavy metal, kompletní historie pro znalce. Praha: BB/art. s. 223.

Metal prošel svou krystalizační a formativní fází. Měl své doposud trvající období vzdoru, ve kterém se však stal natolik povědomý, a některé body v něm se staly tak předvídatelné, že skladatelé i posluchači postupně začali ztrácet zájem. S jistou rezervou se dá tvrdit, že k denominalizaci začalo docházet tím, že fanoušci metalu stárli a utvářeli tak věkovou střední vrstvu společnosti, posléze i starší vrstvu, a dnes jsou někteří představitelé i zakladatelé metalu v důchodovém věku. Když se takový fanoušek dostal do střední věkové vrstvy, tak zároveň pronikl do té sféry společnosti, která o deset let dříve burácela jednohlasně proti metalu. Dokážeme si asi domyslet, jako by podobný model denominalizace pokračoval dále.

Nevyhnutelnost procesů, kterým podléhá každé nové hnutí (především náboženské), je dána časem¹. Faktorem také může být společenský status, který se mění v průběhu jedné generace od společensky a nábožensky nezakotvených rodičů k dětem, vyrůstajícím v materiálně zajištěném prostředí a toužícím po vyjádření vyššího společenského postavení i prostřednictvím příslušnosti k respektované organizaci. Postupem času v nových hnutích mizí i extrémní životní styl a přísné dělení na „oni“ a „my“. S výjimkou příslušníků některých hnutí je možné sledovat „postupnou propustnost hranic, které je dříve oddělovaly od myšlenek a způsobů nečlenů.“ Časem je také společnost může začít považovat za méně deviantní a daří se jim rozlišovat jedno nové hnutí od druhého. Rodiče a příbuzní z nich tak přestávají mít strach, pro média přestávají být přitažlivá a oslabuje se jejich kritika.²

Že proces denominalizace už je dnes daleko, potvrdil mimo jiné britský deník *The Daily Telegraph*, který v roce 2007 otiskl článek s názvem *Heavy metal 'a comfort for the bright child'*³. V tomto článku se píše, že chytré děti

¹ VOJTÍŠEK. Zdeněk. 2005. Pastorační poradenství v oblasti sekt a náboženství. Brno. L.Marek. s. 60.

² Tamtéž.

³ The Daily Telegraph. 2007. [Online archiv]. Heavy metal 'a comfort for the bright child'.

poslouchají metal, aby se dokázaly vyrovnat s tlakem který působí na talentované lidi. A mnoho metalových teenagerů dnes poslouchá metal, aby si lépe poradilo se stresem a rolí nadaného outsidera.

Další článek *The Daily Telegraph*, z roku 2010, jehož titul zní „*Christians could learn a lot about life from heavy metal, says cleric*¹“, odkazuje k tomu, že se i duchovenstvo může od metalu a jeho způsobu reflektování světa něco naučit. Hlavní mluvčí postava článku, *Rachel Mann*, hovoří o tom, že metaloví interpreti se nebojí otevřeně vstoupit do otázek, jež se úzce týkají smrti, násilí a destrukce. Taková hudba se na poli religiózního hledání často vyjadřuje i k nihilistické pozici.

Mnoho rockových a metalových fanoušků, kteří přešli na křesťanskou víru díky white metalovým kapelám, byli během 80. let vykazováni z kostelů. V roce 1984 si pastor *Bob Beeman* v Kalifornii všimnul tohoto problému a brzy začal svůj duchovní úřad nazývat Sanctuary – The Rock ‘n’ Roll Refuge (Svatostánek – útočiště rock ‘n’ rollu). Toto společenství dalo dohromady mnoho muzikantů a utvořilo kapely jako *Tourniquet*, *Deliverance*, *Vengeance a Mortal*, kteří se brzy stali průlomovými umělci v křesťanské hudební kultuře. Prvními vůdci tohoto svatostánku byli: zpěvák skupiny *Stryper*, *Michael Sweet*, a později baskytarista *Barren Cross*, *Jim LaVerde*.

Sanctuary sponzorovalo první white metalový festival, *The Metal Mardi Gras*, konaný roku 1987 v Los Angeles. Tento festival posunul proces denominalizace dál. Brzy se začaly konat křesťanské metalové festivaly i na jiných místech. Aktivita spolku Sanctuary se začaly šířit a s vrcholícími devadesátými lety v něm bylo zahrnuto již 36 farností po celých Spojených státech. Tyto farnosti měly silný dopad na hnutí křesťanského metalu: kapela,

¹ The Daily Telegraph. 2010 (cit.5.4.2014) [Online archiv]. Christians could learn a lot about life from heavy metal, says cleric.

kteřá se stala později známou jako P.O.D., odehrála své první koncerty právě na tomto festivalu.¹

K procesu denominalizace metalové kultury již dříve také přispělo natáčení čtyřdenního hudebního U.S.Festivalu v San Bernardinu v Kalifornii roku 1983, které altruisticky financoval *Steve Wozniak*, vynálezce počítače Apple (CHRISTY, I. *Ďáblův hlas*, s. 88). Při hojně navštěvovaném turné, spolu s kabelovou televizí a celonárodními měsíčníky, nezůstali už metaloví fanoušci neviditelní – byli prudce se rozrůstající subkulturou se stále se výraznější veřejnou tváří a spoustou dynamické energie.²

Na jednu stranu je tak metal v jádru stále bojovným, agresivním žánrem, který se bouří proti společnosti; na druhou stranu jeho kulturu utváří více lidí podobného vkusu a přestává tak být „hudební sektou.“ Díky tomuto rozvolnění napětí mezi metalem a veřejností také začaly vznikat – na jedné straně – méně agresivní a provokativní subžánry; na straně druhé pak naopak ještě hlubší výrazy opovržení a nenávisi (viz kap. *Odmítnutí, Vzдор, Anarchie*). White metal, jako křesťanský protipól metalové temnoty, byl přítomen už od počátku, nicméně se také vyvinul uhlazenější power metal, symfonický metal, skandinávský speed metal, folk metal a další subžánry, jejichž hlavním cílem již není předně pobuřovat a protestovat.

¹ Heavy-Metal-Hell.blogspot. 6.5.2012. (cit.21.4.2014) [Online archiv]. METALOVÉ ŽÁNRY: Christian metal.

² CHRISTE, Ian. 2003. *Ďáblův hlas: Heavy metal, kompletní historie pro znalce*. Praha: BB/art. s. 88.

4. Vztah křesťanství a Metalu

O vztahu křesťanství a metalu už jsem se v menších bodech zmínil výše, teď se zaměřím podrobněji a pokusím se podívat na metal perspektivou jeho prezenze v křesťanství a načrtnout tak co se jen dá – o vztahu obou.

4.1. Křesťanský metal: počátky

Metal je jako umělecký hudební fenomén opatřen jistou vyhraněností, jednak po stránce hudební, dále po textové. Hudba, podle religionisty Rudolfa Otta, není pozitivním prostředkem k vyjádření posvátna, ačkoli přece jinak umí vyjádřit nejrozmanitější pocity.¹ V době Rudolfa Otta, však metal dřímал ještě ve světě univerzálií. A ačkoli by mě velmi zajímalo, jak by se dnes k metalu vyjádřil – nemáme od něj tímto směrem k dispozici žádný názor. Jamie Carrick píše o tom, že během 40 let, byly různé křesťanské denominace schopné přijmout doposud neakceptovatelné formy hudebního projevu a zahrnout je i do svého systému náboženské hudby.² To se týká také metalu. Proběhla tedy denominalizace metalu zcela i na křesťanské půdě? Není překvapením, že různé křesťanské organizace chápou metal různě; není překvapením že jsou vůči metalu některé tolerantnější a jiné naopak v ostré opozici. Přitom je zde velmi široké pole působnosti, které s sebou nese i jistý misijní charakter. Mladí lidé jsou dnes vůči metalu daleko otevřenější, než byli jejich rodiče. Posлуhač metalu se dnes nemusí vyznačovat oním typickým stylem oblečení, které

¹ OTTO, Rudolf. 1998. Posvátno: Iracionalita v ideji božství a její poměr k racionalitě. Praha: Vyšehrad. str 76

² CARRICK, Jamie. 2007. Playing the market: contemporary christian music & the theory of religious economy. University of British Columbia, Vancouver. s. 2.

patřilo k metalu v době vzniku, nemusí se nutně nějak výrazně vymezovat. Potud je metal více přijímaný i mezi křesťanskou mládeží.

Použití metalu jako ohlašovatele spásy, zvěstující hlásné trouby evangelia a Boží milosti nezůstalo jen pouhou vznášející se ideou. Křesťanský metal se na světě objevil se skupinami *Jerusalem*, *Leviticus* atp. nicméně skupina, které se podařilo proniknout na křesťanský i běžný trh, byla formace *Stryper*¹.

Název skupiny je odvozen z anglického znění verše z knihy Izajáše 53:5, „by his stripes, we are healed.”² Skupina nahrála své první album *The Yellow and Black Attack* v roce 1984, a vystavila tak americkému posluchači křesťanskou undergroundovou metalovou scénu. Podstatné na tom je také to, že se Enigma records dohodli s křesťanským labelem Benson Records na společné distribuci nahrávek Stryper, aby tak přiblížili křesťanský metal co největšímu publiku. Díky tomuto odvážnému spojení, se křesťanský metal dostal nejen na pulty hudebních obchodů, ale také na první stránky hudebních časopisů. V roce 1986, už label Pure Metal Records, divize Refuge Records, začal vydávat alba, která se poté stala evergreenem křesťanského metalu. Šlo o nahrávky *Messiah Prophet*, *Leviticus*, *Saint*, *Bride* a dalších.

White metal se tak stával stále běžnější záležitostí, která působila na otevřené křesťanstvo jako čirá senzace. Už roku 1985, sepsal student univerzity v Texasu, *Doug van Pelt*, první článek o křesťanském metalu, do periodika *Heaven's metal*. Z počátku šlo o tiskovinu vyhledávanou jen skalními fanoušky, do roka se ale jednalo o plnohodnotný magazín. V roce 1986 vydaly tehdejší nejznámější představitelé white metalu (*Bloodgod*, *Barren Cross*, *Bride*) svá debutová alba.

¹ Skupiny Stryper bude mít letos (2014) premiérové vystoupení v České Republice na festivalu Masters of Rock 2014, ve Vizovicích.

² STROTHER, ERIC S. 2013. *Unlocking the Paradox of Christian Metal Music*. University of Kentucky. Theses and Dissertations – Music. s. 49.

Stejného roku vydala kapela Stryper album „*To Hell With the Devil*“, které se stalo prvním platinovým albem, a bylo také označeno jako nejlépe prodané album roku.

4.2. Jev semi-křesťanského metalu

V Německu vyšla roku 1987 první část konceptuálního dvojalba „*Keeper of the seven keys*“, skupiny *Helloween*. Titul alba (strážce sedmi klíčů), má odkazovat k motivu z biblické knihy Zjevení, kde vystupuje božská postava se sedmi pečetěmi. Skupina *Helloween* se nikdy neoznačovala za křesťanský metal, nicméně všichni stávající členové jsou křesťané a jejich texty se vždy obracely k nějakým křesťanským motivům. V interview s tehdejšími členy kapely se píše, že chtěli hrát něco jiného než skupiny v okolí. Jejich zájmem nebylo lidi děsit, nutit posluchačům nějaký negativní názor či co jiného – to je pozoruhodné. *Helloween* jsou také považováni za zakladatele evropské odnože metalového subžánru *power metal*, kterému se někdy říká *happy metal*. Titulní progresivní skladba zmíněného alba, která trvá 13 minut, popisuje jakousi mystickou cestu ke světlu, kdy musí hrdina (strážce klíčů) porazit satana a v konečném majestátním hymnu dovede lidi do světla a lásky. *Helloween* dále věnovali album *Time of the Oath* (1996) nostradamovým viděním, *Better than Raw* (1998) je celé považováno za křesťanskou homilii a dokonce obsahuje přezpívanou latinskou modlitbu *Laudate Dominum*.

Členové skupiny se vyjadřují v interview o svém způsobu religiózního hudebního počínání takto: „*Název naší skupiny se dá chápat různě, ale my osobně to chápeme spíš jako Hello- než jako Hell...Zlé věci se dějí nám všem. Je spousta skupin s depresivními texty a temnou hudbou. Ale když jdeme na pódium pobavit lidi, nechceme, aby se cítili zle, protože možná jsou stresováni jejich každodenním životem, který jim nenabízí nic než frustraci. Všechny druhy*

věcí nás obklopují. Chceme přijet s pozitivními zprávami a přinést jim trochu štěstí a - ano, naděje... To je náš způsob jednání s vírou a pozitivními zprávami. Nejsme křesťanská skupina v pravém slova smyslu tak, že bychom objasňovali ostatním lidem naši víru v boha. Neříkáme lidem, aby věřili v boha, když jsme na pódiu. Nejsme duchovní, ale je to v našich písních a jestli chceš, můžeš to odhalit. Tahle poselství krouží kolem naděje, když Andi a Weiki píší své texty.¹“

Zastavme se chvíli u toho, co se v rozhovoru odkrývá. Sami členové skupiny neskrývají že jsou křesťané, a snaží se na lidi působit nenásilným způsobem a obsahem textů. Helloween tedy nelze explicitně považovat za křesťanskou kapelu, nicméně je u nich přítomen křesťanský element, který umocňují svými texty (viz. *Save us, Mrs. God, Hey Lord!, Why?, Church breaks down, Heaven tell no lies, The Invisible Man atp*). Uvádím to proto, že tento jev semi-religiózních skupin není jen konkrétní záležitostí Helloween. Je mnoho takových skupin, které se nechtějí jasně zařadit mezi hudební proud té které náboženské tradice. Z části jde asi také o marketingový tah, kterému jde předně o co největší prodejnost.

Vztah křesťanství a metalu se tady vykresluje pod lehce průhledným filtrem. S jistou nadsázkou se dá tvrdit, že jde o denominalizaci křesťanského metalu. Z počátku šlo o něco jednoznačně křesťanského, undergroundové kapely byly svérázným ostrůvkem v rozbouřeném moři metalu, jež se zmítalo pod větry napětí ve společnosti. Jde tedy o obrušování hran specifického žánru, uprostřed obepínajícího obecného pojmu Metal, který čelil a čelí pořád označení za hudební sektu.

Než se z křesťanského metalu stala hudebně-religiózní denominace, netrvalo to sice dlouho, ale musela se vypořádat s dvojím vlivem: 1 – vliv metalové společnosti, 2 – vliv mimo-metalové společnosti. Oproti skupinám

¹HELLOWEEN. [Online web]. Interview z roku 2003. Česká FAN stránka německé powermetalové skupiny Helloween. ©Jiří Jahoda (2003 - 2014). URL: <http://helloween.cz/>

typu Stryper atp. skýtá styl zvěstování, který mimo jiné představují Helloween, další možnost, způsob provedení - jak přenášet radostnou křesťanskou zvěst dál. Musíme se ovšem pohybovat velmi opatrně v religiózním metalovém prostoru, neboť ne vždy se dá o nějakém metalovém uskupení mluvit jako o specifickém religiózním celku: bylo by to příliš vítězné.

Johannes Johnsson na svém webu *Metalforjesus.org*, nabízí jako hodnotící měřítko oddíl z Lukášova evangelia 6, 43-44: „*Dobry strom nedává špatné ovoce a špatny strom nedává dobré ovoce. Každý strom se pozná po svém ovoci. Vždyť z trní nesklízejí fíky a z hloží hrozny.*“¹ Pokud se tedy podíváme jaké ovoce přináší křesťanský metal, dostáváme se k nádherným svědectvím – píše Johnsson. Na webu je větší sbírka svědectví od metalových fanoušků i hudebníků, kteří nějakým způsobem prožili Boží blízkost ve vztahu k metalu.

4.3. Vyjádření křesťanské zvěsti v Metalu

K vyjádření křesťanské zvěsti, osobní víry, nebo jen nějaké pohledu na tuto problematiku dochází často, a to v rovině přímo křesťanského i semi-křesťanského způsobu metalové činnosti. Některé skupiny jsou schopné vkládat do své hudby křesťanskou zvěst téměř jako kázání, a jiné si vystačí s explicitně nevyjádřenou myšlenkovou podstatou, či občasnou narážkou.

Jedna z podstatných otázek, která se objevila v souvislosti s křesťanským metalem, byla otázka: „Co dělá hudbu křesťanskou?“ Je to hudba určená křesťanskému publiku a může být podporována, nebo propagována nějakou církevní denominací? Prodejci a distributoři křesťanské hudby, si většinou uvědomovali, že to co prodávají má být křesťanské a pro křesťany. Proto zde byla vždy přítomná i snaha oddělování parazitujících skupin, které by výsledně

¹ Metal for Jesus. [Online stránka] © Johannes Jonsson 1997-2014 (cit.21.4.2014). Testimoniies.

svým obsahem mohly odvádět od víry, a těch jejichž nábojový obsah je opravdu křesťanský¹. S nárůstem internetového obchodu, ztrácely často recenze christianity od prodejců váhu. Bez aktivní snahy prodejců o hájení a zkoumání křesťanského obsahu, je kupující ponechán jen svému vlastnímu úsudku – což skýtá jistá rizika. A tak se občas do sortimentu křesťanského metalu dostaly skupiny, jejichž někteří jednotliví představitelé možná křesťany byli, ale hudba v sobě nenesla žádný křesťanský podtext ani poselství (*Creed, Evanescence, Alice Cooper* atp).

Jako další kritérium se uvádějí texty písní. Zde ovšem panuje rozpačitý nesoulad v tom, co lze považovat za křesťanský text a co už je tematicky mimo. Pro některé má být křesťanský text adresován Bohu a mluvit přímo k Ježíši. Jiní považují za křesťanský obsah takový, který se nějakým způsobem blízkým dogmatickému vyjádření týká křesťanské věrouky. Námitka proti takovému pohledu směřuje k tomu, že podle zmíněných kritérií by se za nekřesťanský text dala považovat skoro polovina Bible, zvláště Starý Zákon, kde se o Ježíši explicitně nemluví.

Další námitka je k tomu, že zhruba tří minutové skladby, kde není celá stopáž plná textu, se jen těžko vyjádří pregnantně v souladu s výše zmíněnými kritérii o křesťanství. Výstižným příkladem takového zacházení s křesťanskou tematikou ve skladbě, je píseň *God Good, Devil Bad*, od *DeGarmo and Key*. Zcela černobílé vidění světa, jednoznačné a razantní pochopení dobra a zla v poměrně primitivním textovém a myšlenkovém podání tedy není tou plnokrevnou cestou.²

Někdy je zase možné narazit na skladbu, jejíž textová úroveň je velmi vysoká a týká se hřejivě a citelně křesťanské zvěsti, ale hudební stránka je

¹ STROTHER, ERIC S. 2013. *Unlocking the Paradox of Christian Metal Music*. University of Kentucky. Theses and Dissertations – Music. s. 59.

² STROTHER, ERIC S. 2013. *Unlocking the Paradox of Christian Metal Music*. University of Kentucky. Theses and Dissertations – Music. s. 60.

natolik primitivní, že by se oproti ní daly považovat punkové písně téměř za symfonie. Tento model – jistě ne v takovém vyostření – se tu a tam používá u duchovních písní (chval) v pentekostálních, charismatických a podobných společenstvích.

Další námitkou je celková agresivnější, energičtější, někdy i hlučnější podoba metalové hudby, která se prý neshoduje s mírnou a pokojnou křesťanskou zvěstí. Ústa která vyřkla takovou námitku možná zapomněla na pestrou paletu biblických příběhů a veršů, které se rudimentárně vyjadřují právě v takovémto impulzivním, energickém, agresivním, hlučném, dynamickém duchu. Příběhy typu: o velké potopě¹, o vyjítí Izraele z Egypta², o dobývání země zaslíbené³, o pádu hradeb města Jericha⁴, o probodnutí hlavy šéfa vojáků stanovým kolíkem⁵, o rozsekání krále Agaga⁶, o tom jak David zabil Goliáše⁷ a mnohé další rozhodně nepatří mezi nějaké striktně mírové, pokojné, nenásilné jednání. Dále v Novém zákoně Ježíš říká: „*Nemyslete si, že jsem přišel na zem uvést pokoj; nepřišel jsem uvést pokoj, ale meč.*“⁸. Když Ježíš vykázal z chrámu prodavače⁹ a proklel fíkovník¹⁰, nejednal v tu chvíli jednoznačně pokojně, neagresivně. Snažil se dosáhnout nějakého stavu za pomoci nepříliš irénického, mírového jednání. Jestliže podle biblické zvěsti mluvil Bůh skrze oslici¹¹ a skrze hořící keř¹², proč by nemohl k lidem mluvit prostřednictvím křesťanského metalu? Z evangelia víme, že Bohu není nic

¹ Genesis 6-9.

² Exodus.

³ Exodus - Jozue.

⁴ Jozue.

⁵ Soudců 5.

⁶ 1 Samuelova 15.

⁷ 1 Samuelova 17.

⁸ Matouš 10, 34 (ČEP).

⁹ Jan 2 13-25.

¹⁰ Marek 11, 12-25.

¹¹ Numeri 22.

¹² Exodus 3.

nemožné¹. Omezujeme tedy působnost boží moci, když tvrdíme, že metal je apriorně špatný, že je ďábelský? Hudba je v tomto případě jako nějaký nástroj, podobně jako nůž, kterým můžeme někoho zavraždit, ale také jím můžeme přeríznout pupeční šňůru novorozeněte, či rozkrojit chléb určený k eucharistii. Žalm 150 podporuje chválení Boha hlasitým zvukem. Potud se i metal dá použít pro Boží účely, pro šíření křesťanské zvěsti pro ty, kteří ho vnímají jako prorocký hlas který v nich rezonuje a dokáže zvěstovat.

Johannes Jonsson na svém webu² uvádí 7 důvodů, které mluví pro chválení Boha rockovou/metalovou hudbou. Ježíš chodil za lidmi, kterých se náboženská obec stranila. Když se křesťanské společenství apriorně k metalistům otáčí zády, nejedná tak zcela v souladu s Ježíšovým příkladem. Apoštol Pavel v 1 listě Korintským 9, 19-20 píše: *“Jsem svoboděn ode všech, ale učinil jsem se otrokem všech, abych mnohé získal. Židům jsem byl židem, abych získal židy. Těm, kteří jsou pod zákonem, byl jsem pod zákonem, abych získal ty, kteří jsou pod zákonem – i když sám pod zákonem nejsem.”* – a já k tomu dodávám: metalistům jsem metalistou.

Marcus Moberg³, píše o tom jak probíhají chvály v některých speciálních společenstvích v Norsku. Oním chválicím jádrem je metalová skupina – denominalizace už je zde velmi daleko.

Považuji za neuskutečnitelné stanovit nějaká přesná kritéria, hranice a měřítko podle kterých by se dalo plausibilně posoudit, co je a co není křesťanskou písní. Bůh lidem stejně vidí do srdce⁴ a pozná jak co myslí a chápou. Jestliže jsou všichni lidé nějakým způsobem obdarováni, tak jeden může mít dar rozumění hudbě a druhý ne. Každý voláme k Bohu svým hlasem, který on zná a nehledí na naše kritéria hudební jakosti. Proto není na místě

¹ Lukáš 1.

² Metal for Jesus. [Online stránka] © Johannes Jonsson 1997-2014 (cit.21.4.2014). 7 Reasons Why It's OK To ROCK FOR JESUS!

³ Odborník na skandinávskou scénu křesťanského metalu.

⁴ 1 Samuelova 16.

rozhodně odsuzovat skladby za to, že neobsahují nějaké větší penzum dogmatiky, či že se v nich nevyskytuje přímo jméno Ježíš. Pokud by se snad přece dalo něco jako záchytný bod najít: je to myšlenková podstata, kterou text vyjadřuje. Ovšem i zde je problém kontextuálního ne/pochopení, a rozdílnosti intencí posluchače a autora.

Jako příklad „hudebních kázání“, chci dále představit některé skladby skupiny *Whitecross*. Metalová formace *Whitecross*, se objevila roku 1985 v USA, v Illinois. Hlavním mozkiem skupiny byl a je kytarový virtuóz *Rex Carroll*. *Whitecross* nastupovali do pole působnosti, které těsně před nimi vyšlapaly dnešní legendy jako *Stryper*, *Leviticus*, *Jerusalem* atp, nicméně byla jejich hudba co do kvality a originality trochu vybroušenější, než počiny jejich kolegů. Vyhráli také třikrát cenu křesťanské gospelové hudby GMA Dove Award.

Stručně představím jejich skladbu *No second chances*, z alba *In the Kingdom* (1991). Text skladby (který naleznete celý v příloze) se úzce týká podobnosti o Lazaru a boháčovi¹. Vypráví se o tom, jak Lazar a boháč zemřeli a zatímco se Lazar dostal do nebe, boháč skončil v pekle a volá: ...*Gime me one more chance to do this right, just one more chance, i'll follow the light but there's no second chances, the Host of Heaven cried no second chances, you listened to lies...* Je to tedy jakási velmi zkrácená a zhuštěná forma nějakého mravoučného kázání, apelu na charakter jednání který vede do nebe. Text dál pokračuje tím, co by asi chtěl onen boháč vzkázat svým známým, tj. aby se starali méně o světské bohatství a hromadění pokladů, které se jednou stejně rozpadnou.

¹ Lk 16, 19-31

Oproti formě náznaků, napůl skrytých myšlenek a nepřímého sdělování které se často objevuje v semi-křesťanském metalu, je tento způsob mnohem explicitnější, jasnější a lépe se pozná o co tvůrcům jde.

Dále skladba *Love is our weapon*, z téhož alba. Text (celý v příloze) vysvětluje, že stále probíhá jakási válka, ve které mají křesťané zbraň ne z tohoto světa – to je láska. Parafraze: *láska je zbraň kterou musíme používat, společně s modlitbou a pokáním je to prostředek k zahánání d'ábla*. Je to ukázka jednoho z mnoha podobných textů, které mají více méně pseudo-homiletický charakter.

Další ukázkou chci ilustrovat na skladbě skupiny *Gamma Ray*, kterou řadím mezi ty semi-křesťanské a v některých fázích tvorby by bylo označení za semi-křesťanskou skupinu zcela mimo. Na albu *Somewhere out in Space*, z roku 1997, se objevila baladická skladba s názvem *Pray*. Text (který je celý v příloze) je popisem jakéhosi mystického vytržení. Moje Parafraze: *Tak tu zase stojíme jako prach země, a skrýváme své tváře ve snech. Je zde prázdnota ve které létají jen andělé, Boží hlas se vytrácí z našich myslí, je ztracen v našich snech. Jediná možnost kam jít - je do nebe. Vše co můžeme dělat, je modlit se. V temnotě ve které stojíme, se světem pod našima rukama – se modlíme, pro lepší zítřek. Daleko za horizontem je zvuk v obloze, hlas slávy, slyším tichý pláč když hrdinové věčejška jsou pryč...* přes náznak nejistoty z eschatologického přesahu se pak autor (*Kai Hansen*) dostává k naději ve světle, ke kterému se modlí. V jiných textech, se Hansen věnuje častěji ideálu dobrého člověka, vesmíru nebo kritice vlády, politiky atp. Tato modlitba je tedy velmi zajímavou a významnou vážnou chvílkou, vzepětím ducha z všedního proudu metalových témat.

Jako další ukázkou uvedu skladbu *Why?* skupiny *Helloween* z alba *Master of the rings* (1994). Významový obsah textu skladby si neváhám přirovnat k některým momentům z biblické knihy Žalmů nebo knihy Job.

Parafráze: Blíže nespecifikovaná postava textu volá vyčítavě k Bohu a dožaduje se odpovědi na otázku - proč? *Otče je čas, měj srdce pro své děti které pláčou. Žádné další znamení. Podívej jak plivou na tvé jméno, myslí si že dokážou chodit po vodě, dělají vše co jsi odsoudil jako největší hřích. Zabili tvého syna a možná zabijí mého, ale tobě je to jedno. Proč pane proč? V těchto osamělých dnech tolik potřebuji tvoji odpověď. Ty jsi jediné věčně trvajícím světlo, řekni mi – proč?* Takhle si tedy podobně jako žalmista běduje a volá k Bohu Andi Deris, zpěvák skupiny. Volání k Bohu s otázkou – proč – je velmi častým motivem osobní křesťanské modlitby, vyjadřuje to jak je Boží jednání neuchopitelné lidským rozumem. Volající stále věří v Boha, je to pro něj jediná autorita, věčné světlo – ale vyjadřuje rozhořčení nad tím, co se děje ve světě – kde Bůh mlčí. Tedy i takové texty a křesťanské motivy podobné některým Žalmům, se dají najít v metalových textech.

Zajímavé jsou dále také některé konverze velkých osobností metalové kultury. Velkou konverzí, která proběhla v metalovém světě bylo obrácení kytaristy skupiny *Megadeth* Davea Mustainea roku 2004. Dave Mustaine, který byl s rodinou členem Svědků Jehovových a figuroval v počátcích skupiny *Metallica*, se dal na křesťanství po jakémsi osobním vyhoření. Procházel různými drogovými mrzutostmi, ve kterých mu lékaři nedávali žádnou naději na to, že by mohl kdy vůbec ještě hrát na kytaru atp. Z tohoto stavu Davea dostal podle jeho vlastních slov Bůh, kterému se rozhodl vydat svůj život¹.

¹ *“It wasn’t long afterward that I fell to my knees and said all the prayers and accepted Jesus Christ into my life. It didn’t happen without some resistance on my part, and God knows that in the years since I have been as times inconsistent in following a Christian way of life. I am not an extremist. I am not a fundamentalist. I have lapsed in ways large and small. I curse. I do not always exercise the patience and tolerance I should. But I believe in God and I believe that Jesus is my savior, and those are the overriding principles that guide my life.” (Mustaine: A Heavy Metal Memoir, 308).*

Jedním z dalších případů přijetí křesťanství, je konverze člena skupiny Korn, Briana „Heada“ Welche, o kterém se v té době hodně psalo¹. Brian Welch opustil skupinu Korn poté, co se obrátil ke křesťanství a potvrdil to tím, že se vydal na cestu do Izraele a nechal se pokřtít v řece Jordán spolu se členy společenství *Valley Bible Fellowship*. Ke skupině se pak roku 2013 vrátil. Welch se k tomu vyjádřil tak, že ho dosavadní život metalové hvězdy, plný drog, alkoholu a sexu neuspokojoval a je to nic ve srovnání s tím, co nabízí život s Kristem. Brian Welch také svědčil o svém obrácení ve sboru Valley Bible Fellowship v Bakersfieldu v Kalifornii. K této příležitosti přijelo mnoho lidí, někteří až z Indiany (33 hodin cesty), aby byli svědky jeho řeči (někteří na sobě měli trika kapely Korn).

Takových případů je celá řada, ne o všech se mluví tak veřejně a ne všichni jsou v elitní metalové lize. Nejen že i křesťané hrají metal, ale dokonce se někteří původně nekřesťanští hudebníci stávají křesťany a neznamená to pro ně, že by se metalu vzdali, ba naopak chtějí metal použít jako komunikační kanál pro křesťanskou zvěst.

4.4. Křesťanský metal & Misie

Další z bodů se týká použití metalu k šíření křesťanské zvěsti misijní formou. Mnoho křesťanských metalových skupin si myslí, že musí hrát, vypadat a chovat se jako standardní metalové skupiny, protože sami sebe vnímají jako misionáře na misi v poli které zoufale potřebuje jimi přinášené poselství². Koncept misie je trefný název, protože misionáři popisují svůj život

¹ Common ground christian news. 2005. Korn Guitarist Conversion To Christianity Rocks Heavy Metal World. [Online archiv]. URL: http://www.commongroundchristiannews.com/april2005/korn_salvation.htm

² 1 Korintským 19.

jako moment povolání, vykročení do kultury lidí kterým slouží, učí se jejich jazyk, zvyky, kulturní vzorce, seznamují se s jejich módou, oblečením a myšlením. Koncept „metalový misionář,“ byl na světě už velmi brzo, za raného formování křesťanského metalu. Demo skupiny *Bloodgood* s názvem *Metal Missionaries*, a album *Lightforce - Mystical Thieves*, obsahovaly skladby, které povzbudily lidi ovlivněné metalem daleko předtím, než do něj vstoupil křesťanský element. Jiná skupina *Sacred Warrior*, v písni *Minister by Night*, přenáší dějiště textu do jakéhosi pomyslného „bojiště,“ na které bychom se jinak nedostali. Označení sama sebe za misionářský metal, skupinu determinuje k tomu aby dělala, co dělá.¹ *Carlos Batista*, člen skupiny *Antidemon*, popisuje skupinu jako „misionáře a učitele, kteří ukazují cestu k nebi.“ Identifikace skupin s misionářským označením byla také odpověď na formu křesťanské kritiky, protože tím, že se skupina svobodně označila za misionářskou a připojila své počínání k nějaké církevní tradici, tak upevnila svou pozici u křesťanského dvora. Takové skupiny často obdržely i kladné a povzbudivé reakce misionářů z jim vzdálených koutů světa, které jim dosvědčovaly, že se nevydali špatnou cestou.

Pastor Dane Train, v článku² „*Jesus Christ and the Headbanger: Understanding A Heavy Metal Christian Worship*“, umístěném na portálu *METAL-STORM*, píše o svém osobním hledání hudebního vyjádření vztahu k Bohu, které našel v metalu. Popisuje jak chodil do křesťanského shromáždění, ve kterém se hrály a zpívaly chválicí písně, s jejichž provedením se nějak nemohl ztotožnit. Nějakou noc poté navštívil metalový koncert a prožil velké duchovní probuzení, které mu ukázalo, že tak jako mohou někteří lidé chválit Boha s varhany a chorály, tak on může chválit Boha za zvuku

¹ STROTHER, ERIC S. 2013. *Unlocking the Paradox of Christian Metal Music*. University of Kentucky. Theses and Dissertations – Music. s. 129.

² Metal Storm. 2009. *Jesus Christ and the Headbanger: Understanding A Heavy Metal Christian Worship*. URL: http://www.metalstorm.net/pub/article.php?article_id=611

zkreslených kytar, bouřících bubnů a mocných vokálů. Podle něj mají lidé z metalové kultury velkou výhodu při setkání s křesťanskou zvěstí. Většina lidí z metalového nadnárodního neohraničeného společenství je v něm proto, že si je vědoma stavu světa kolem. Tento svět a rozmáhající se moderní kulturní charakter je bláznivý, devastující, nehostinný, slabý - metal o tom vypovídá, říká jak to skutečně je a nestaví na imaginárním vysněném stavu světa. Lidé v metalovém prostředí vědí, že je se světem něco v nepořádku. Metal také většinou vyjadřuje nějaké znepokojení, místo toho aby svět nahlížel duhovou optikou. Tohle je neuvěřitelně důležité a těžké na pochopení křesťanské zvěsti – že s tímto světem je vážně něco v nepořádku. Toto něco je hřích. Svět je hříšný a metalový lid to ví.

D.Train chce v článku vybědnout všechny a předně pak zvěstující křesťany, aby si uvědomili, že svět je hříšný a nezkreslovali křesťanskou zvěst něčím jako povídáním o „magickém hipíkovi na mráčku.“ Hříšnost světa je něco, z čeho je třeba uniknout, čeho je třeba se odpovědně a existenciálně chopit – nastoupit cestu následování Ježíše Krista. Misijní charakter takového vidění metalu, jako něčeho co reflektuje reálnou skutečnost je pro někoho možná moc ostrým vyhocením, pro dalšího – jako třeba pana Traina – může zapůsobit jako ona „μετανοια“, obrácení, změna pohledu na svět.

Johannes Jonsson na svém webu *Metalforjesus.org* charakterizuje křesťanský metal jako velice silný nástroj pro šíření evangelia¹. Nejkrásnější na takovém nástroji je, že dokáže oslovit lidi, které by křesťané jinak snad ani oslovit nemohli. Skrze křesťanský metal, mohou křesťané mluvit jazykem metalistů a získat jejich pozornost. Velmi častá reakce metalisty na křesťanství je prostě odmítavá. Když se ovšem metalista dozví, že křesťan také poslouchá metal, nebo ho dokonce hraje či ho ještě podporuje, otevírá se z počátku možná

¹ Metal for Jesus. [Online stránka] © Johannes Jonsson 1997-2014. Christian metal is a powerfull tool!

vratký, ale jistý most nad komunikační propastí, která do té doby bránila dialogu. Svým způsobem přispívá křesťanský metal k detabuizaci, prolomení podivné komunikační bariéry mezi metalisty a křesťany.

Shrnutí

Celou tenkou linii kterou se mnou čtenář sledoval v průběhu prodírání se džunglí vztahu mezi křesťanstvím a metalem, můžeme zhuštěně pojednat v tomto závěrečném shrnutí. Šlo mi tedy o to, zjistit co je metal zač, kde se vzal, proč je takový jaký je a jak se k němu vztahuje křesťanství.

Metal sám o sobě není hříšný, dá se použít i zneužít – řečeno s Kazatelem: *není to nic nového pod sluncem*. Dozvěděli jsme se, že metalová hudba byla hlavně z počátku prostředkem k vyjádření reflexe z okolního světa, ze stavu tohoto světa – který je hříšný.

Metalové hnutí, které odstartovalo s Black Sabbath a nadšenými fanoušky, začalo po celém západním světě utvářet jakési nadnárodní společenství metalistů. V Brazílii přispělo povolení metalových koncertů ke snížení kriminality v ulicích – jak o tom pojednává kanadský antropolog Sam Dunn. Při metalu, který je energický, divoký a nespoutaný ze sebe lidé prostřednictvím sdílené atmosféry, pohybů davu a společným zpěvem textů dokáží lépe dostat různá napětí, vnitřní problémy atp. které potom nemají tu potřebu realizovat násilím. Potud může sloužit metal i jako psychoterapeutický nástroj.

Víme už také, že metal v sobě nesl, nese a pravděpodobně bude nést religiózní otisky autorů, doby atp. Religiozita je metalu vlastní, není to

výjimka, není to něco tak nečekaného jako latimérie podivná¹ ve vodě vesnického rybníčku, není to zcela jedinečný, osamělý hapax legomenon² atp.

Do kompletního souboru metalového počínání se tak dostala mohutná škála religiozity, která se někdy vztahuje ke konkrétní náboženské tradici. Nejvíce na očích je v metalu satanismus, okultismus, rebelativní způsob postoje atp. Víme však, že už od samého počátku byly na místě také křesťanské skupiny a jejich religiozita, dále potom židovské, hinduistické, buddhistické, taoistické, islámské atp. Metal se k těmto religiozním tématům nevyjadřuje vždy odmítavě a kriticky.

Některé kapely z křesťanského metalu (white metalu) produkují hudbu jako kázání, jiné jako pomalé a procítěné balady, další jako energické písně k chvále Boží atp. Některé mají podobou zamyšlení, hlubinné sondy a takřka existenciálního pohledu na celou duchovní rovinu života. Mezi těmito podobami se vyvinulo i jakési striktně neorganizované misijní působení metalem. Křesťané metalisti se přiblížili k nekřesťanským metalistům, našli společnou řeč, a rozumí si. Skrze takové pole působnosti je metal nástroj k evangelizaci.

Misie metalem probíhá, ikdyž mají křesťanské denominace jistý sklon hledět na ni skrze prsty. Větší rozvolnění tohoto úzkého vztahu metalu a křesťanské misie snad proběhlo v USA, prostřednictvím velkých křesťanských rockových festivalů. Jinak ale i sekulárního metalistu často překvapí a znejistí, že křesťan poslouchá metal. Navzdory předsudkům a apriornímu mínění o metalu ve společnosti, tedy může být metal křesťanský a není nutné v něm hned vidět ďáblův hlas, bylo by to pokrytecké.

Z počátku se většinové křesťanství s metalem nesnášelo. Navzájem na sebe útočili, obviňovali se a docházelo i k násilným výpadům. Satanističtí

¹ Záhadná ryba, která měla podle vědců už dávno vyhynout.

² Biblistický termín pro jediný výskyt konkrétní podoby slova v kánonu Bible.

blackmetalisté podpalovali kostely a fanatičtí duchovní nutili v USA mládež pálit hudební nosiče s metalovými skupinami. Dozvěděli jsme se, že metal má stále jakýsi šokující charakter. Jistá snaha „říkat věci na tvrdo“ je v něm přítomná pořád. Přesto se z původní „hudební sekty“ stal poměrně zavedenou hudební denominací. Křesťanská mládež je dnes k metalu také mnohdy otevřenější, než generace jejich rodičů a dokáže tak spíše vstoupit do dialogu.

Metalový způsob vyjádření mívá hrubou, drsnou, temnou povahu. Metal se nebojí vypovídat o hrozných věcech, které se dějí – na druhé straně existuje i v metalu poměrně dost skladeb a textů které mají působit radostně a vesele. Je už záležitostí osobního hudebního vkusu, a případně labužnického zabarvení takového vkusu – jestli si někdo oblíbí metal a dále nějaký metalový subžánr.

Jako začínající teolog mám velmi příjemné a obohacující zkušenosti z rozhovorů s metalisty, které měly religiózní charakter. Možná je to tím, že metal který poslouchají, je někdy přímo postaví před zásadní lidské otázky jako je smrt, osobní svoboda, bůh × ďábel atp. Metalisté nejsou stádo hloupých tvorů homo sapiens, kteří mlátí hlavami v jednom rytmu – bývají to velmi často inteligentní a přemýšlející lidé, byť jejich vzhled a styl oblékání snad může neznalého člověka zmást.

Je ovšem třeba také varovat. Jestliže jsem právě metal natřel barvou která představuje křesťanskost, nesmíme zapomínat, že se pod nátěrem může skrývat něco zcela jiného. Některé skupiny si na křesťanství hrají, přitom by se o jejich životě a osobním přesvědčení s úspěchem pravděpodobně nedalo tvrdit, že jsou křesťany (*As I Lay Dying*) – přinejmenším by to bylo prvoplánově odvážné.

Metal jako hudební proud dokáže posluchači, fanouškovi přinášet názory, postoje, dokáže vtlačit ideu (viz. skladba skupiny *Judas Priest – Breaking the law*). Potud je metal velmi silným nástrojem komunikace a je třeba ho brát vážně.

Jelikož si mnohdy fanoušek nepřečte texty a nezajímá se o to, co která konkrétní kapela hlásá, o čem zpívá, v co věří a co proklamuje – je jeho celkové poznání defektní, není úplné. Odtud vede krátká cesta k nepochopení, nebo zkreslení poselství té které skupiny. Ke kvalitnímu porozumění poselství se snad můžeme dostat rozvahou nad texty, názory, postoje skupiny a tím co konkrétní členové dělají. Prozkoumat, jestli nepijí víno a nekážou vodu. Pro ostražitost z neodhadnutelného duchovního vanutí, které se v metalu tak rádo objevuje, však čtenáře vyzývám, aby nepodceňoval závažnost toho, co poslouchá a co tím také přijímá.

Seznam literatury a dalších pramenů

- BARTAS, P. 2005. Rock & metal book: encyklopedie hard rocku a heavy metalu. Praha: Volvox Globator.
- TURNER, Steve. 1997. Touha po nebi: Rock 'n' roll a hledání spásy. Praha: Návrat domů.
- LeVINE, M. 2008. Heavy Metal Islam: Rock, Resistance, and the Struggle for the Soul of Islam. New York: Three Rivers Press.
- STROTHER, ERIC S. 2013. Unlocking the Paradox of Christian Metal Music. University of Kentucky. Theses and Dissertations – Music.
- VRZAL, Miroslav. 2011. Satanismus v Black Metalu [Magisterská diplomová práce]. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta, Brno.
- VIKERNES, V. 2005. Vargsmål. [online]. Dostupné z: <http://vargsmal.sweb.cz>.
- KORÁL, P. 1998. „Téměř zbytečné obavy ze satanovy hudby“. Dingir, 3/1998. [Online]. Dostupný z http://www.dingir.cz/dingir/1998_3/clanky/D1998_3_12.html.
- BAŮMER, Ulrich. 1991. Chceme jen tvoji duši: Rocková scéna a okultismus, fakta a souvislosti. Logos.
- KOLOMAZNÍK, Tomáš. 2013. [Bakalářská práce]: Subkultura současných českých kapel nové vlny heavy metalu. Praha. Univerzita Karlova v Praze, Institut sociologických studií.
- WEINSTEIN, Deena. 2000. Heavy Metal: The Music and Its Culture. USA. Da Capo Press.
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. 2005. Pastorační poradenství v oblasti sekt a náboženství. Brno. L.Marek.
- OTTO, Rudolf. 1998. Posvátno: Iracionalita v ideji božství a její poměr k racionalitě. Praha: Vyšehrad.

CARRICK, Jamie. 2007. Playing the market: contemporary christian music & the theory of religious economy. University of British Columbia, Vancouver.

CHRISTE, Ian. 2003. Ďáblův hlas: Heavy metal, kompletní historie pro znalce. Praha: BB/art.

Film a video

Dunn, S. – McFadyen, S. *Metal Evolution*. 10 dílný seriál. Kanada 2011.

Dick Carruthers. *Heavy Metal: Louder than life*. Velká Británie 2001.

Internetové zdroje

HELLOWEEN. [Online web]. Česká FAN stránka německé powermetalové skupiny Helloween. ©Jiří Jahoda (2003 - 2014). URL: <http://helloween.cz/>

ENCYCLOPAEDIA METALLUM: [Online databáze] c2002-2014. URL: <http://www.metal-archives.com/>

WIKIPEDIA, The Free Encyclopedia. Wikimedia Foundation, Inc. 22 July 2004. Web. 10 Aug. 2004. [Online databáze]. (cit. 11.3.2014) URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

BALABÁN, Milan. [Online archiv]. Český rozhlas, Hovory o víře, moderuje Karel Vepřek. 2007. URL: <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/hovoryovire/zprava/s-profesorem-religionistiky-milanem-balabanem--1104996>

The Daily Telegraph. 2007. Heavy metal 'a comfort for the bright child'. [Online archiv]. URL: <http://www.telegraph.co.uk/science/science-news/3352230/Heavy-metal-a-comfort-for-the-bright-child.html>

The Daily Telegraph. 2010. Christians could learn a lot about life from heavy metal, says cleric. [Online archiv]. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/religion/7971749/Christians-could-learn-a-lot-about-life-from-heavy-metal-says-cleric.html>

Metal Storm. 2009. Jesus Christ and the Headbanger: Understanding A Heavy Metal Christian Worship. URL: http://www.metalstorm.net/pub/article.php?article_id=611

Common ground christian news. 2005. Korn Guitarist Conversion To Christianity Rocks Heavy Metal World. [Online archiv]. URL: http://www.commongroundchristiannews.com/april2005/korn_salvation.htm

Heavy-Metal-Hell.blogspot. 6.5.2012. (cit.21.4.2014) [Online archiv].

METALOVÉ ŽÁNRY: Christian metal. URL: <http://heavy-metal-hell.blogspot.cz/2012/05/metalove-zanry-christian-metal.html>

Metal for Jesus. [Online stránka] © Johannes Jonsson 1997-2014

(cit.21.4.2014). Christian metal is a powerfull tool! URL:

<http://www.metalforjesus.org/greatool.html>

The New York Times. Rock the Casbah (by Howard Hampton, 2008). [Online archiv]. c2008-2014. URL:

http://www.nytimes.com/2008/07/20/books/review/Hampton-t.html?_r=0

IREPORT. James Hetfield z Metalliky: Nakrmit bestii. [Online archiv].

5.8.2011, Dušan Kütner. (cit.23.4.2014). URL:

<http://www.ireport.cz/bubak/11546-james-hetfield-z-metalliky-nakrmit-bestii.html>

Hudební nosiče

- Gamma Ray. 1997. Somewhere out in space. Noise Records.
- Helloween. 1987. Keeper of the seven keys: part 1. Noise.
- Helloween. 1988. Keeper of the seven keys: part 2. Noise.
- Helloween. 1994. Master of the rings. Castle Communications.
- Helloween. 1998. Better than raw. Castle – Raw power.
- Helloween. 2013. Straight out of hell. Charlie Bauerfiend.
- Stryper. 1984. The yellow and black attack. Enigma Records.
- Stryper. 1986. To hell with the devil. Enigma Records.
- Theocracy. 2003. Theocracy. MetalAges Records.
- Theocracy. 2008. Mirror of souls. Ulterium.
- Theocracy. 2011. As the world bleeds. Ulterium Records.
- Therion. 1996. Theli. Nuclear Blast.
- Therion. 2004. Sirius B. Nuclera Blast.
- Therion. 2007. Gothic kabbalah. Nuclear Blast.
- Therion. 2010. Sitra ahra. Nuclear Blast.
- Timeless Miracle. 2005. Into the enchanted chamber. Massacre Records.
- Whitecross. 1991. In the kingdom. Star Song Records.
- Whitecross. 1994. Unveiled. REX.

Přílohy

1. Text skladby „No second chances“, od skupiny Whitecross.

The rich man lived in luxury. He was always wantin' more. And Lazarus the beggar. Laid at the gate covered with sores. It wasn't long and the beggar died. The angels carried him to Abraham's side. When the rich man died he felt the torment of hell. He looked up, his voice rang like a bell. Give me one more chance to do things right. Just one more chance. I'll follow the light. But there's no second chances, the Host of Heaven cried. No second chances, you listened to lies. The rich man, oh, he couldn't go back. To warn his brothers of his fate. Now we've been given the charge, It's up to us, now don't hesitate. Are you livin' in the comfort zone. Storin' up treasures that soon'll be gone. Or tellin' your brother that Jesus died. So on that last day you won't hear Him cry.

2. Text skladby „Love is our weapon“, od skupiny Whitecross.

There's a war goin' on. And are you ready to fight. Our weapons are not of this world. They belong to the light. By His power we demolish strongholds. Put our enemy back in his place. And even though we live in a world of sin. When we walk with the Lord. we win Love is our weapon. We need to use it Love is our weapon. Let's not abuse it. Well, it begins on our knees. When God's children start to pray. Then the devil has to flee. By His power we will demolish strongholds. Put our enemy back in his place. And even though we live in a world of sin. When we walk with the Lord we win.

3. Text skladby „Pray“ od skupiny Gamma Ray.

So here we stand again. Like dust on mother earth. And we hide our, faces in our dreams. Only emptiness where angels flew - high on golden wings. And

the voice of god has vanished now - lost inside our dreams. But the only way to go is heaven. All we can do is pray. In the darkness we stand with the world in our hands. And we pray. For a better tomorrow. We wait. Far beyond the horizon. There's a sound in the sky. The voice of glory. I hear a silent cry. When the heroes of, yesterday are gone. All we can do is pray. In the darkness we hide and, we wait for the light. And we pray. Oh we pray. Let us pray. I've seen, the darkside of the moon in my dreams. Now I know it ain't a place to, live for us all. All our gods creation is dead an gone. Now we stand like children all alone forever. All we can do is pray. Forever and forever, and forever more. For a better tomorrow - we wait. Pray. There's a light in the dark. And it's shining so bright on our way. Still there is hope on, our way. And we pray. Oh, pray.

4. Text skladby „Why“ od skupiny Helloween.

Father it's time. Have a heart for your child who cries in pain. Not a new sign. But a strike that'll blow those fools away. Open your eyes If you've got any you just look for too long a time. They spit on your name. Doin everything you darnned as highest crime. They believe they could walk on the water. Playin' Godsleap with the devil's daughter. Killed your son and might kill mine. But you don't mind. Why, Lord, why? Tell me why. In these lonely days I'd need your answer. There's a reason why. How could you fail? Still it's time, turn the black into the light. Why do you wait? Do you look down and laugh at what you find? Can't you see they are mistreating their daughters. They believe they could walk on the waters. They killed your son and might kill mine. But you don't mind. Why, Lord, why. Tell me why. In these lonely days I'd need your answer. There's a reason why. Why, Lord, why. Tell me why. Your the only light forever lasting. Tell me father, why. Why, Lord, why. Tell me why In these lonely days I'd need your answer. There's a reason why. Why, Lord, why.

Tell me why. You're the only light forever lasting. Tell me father, why Father it's time... Father it's time...

STRUČNÝ SEZNAM KŘESŤANSKÝCH METALOVÝCH SKUPIN

5. Whitecross	26. Believer	42. Trouble
6. Stryper	27. Wolves At The Gate	43. Shadows Of Paragon
7. Theocracy	28. Haste The Day	44. The Crucified
8. P.O.D	29. War Of Ages	45. Temple of Blood
9. Demon Hunter	30. Immortal Souls	Phinehas
10. Jerusalem	31. Extol	46. Seventh Avenue
11. Leviticus	32. HB	47. Deuteronomium
12. Oskord	33. Crimson	48. Bloodgood
13. Mortification	Moonlight	49. Pantokrator
14. Antestor	34. The Color Morale	50. Horde
15. August Burns Red	35. The Revamp	51. Rage Of Angels
16. The Devil Wears Prada	36. Mirror Of Dead Faces	52. All That Remains
17. For Today	37. Golden Resurrection	53. Jacob's Dream
18. Skillet	38. Onward To Olympas	54. Villiska
19. Red	39. The Overseer	55. Strongarm
20. Tourniquet	40. A Bullet For Pretty Boy	56. Abandon All Ships
21. Underoath	41. The Showdown	57. Where The Ocean Meets The Sky
22. Oh, Sleeper		58. Hope For The Day
23. Disciple		59. Divine Fire
24. Impending Doom		60. Veni Domine
25. Deliverance		